

# መርህ



ሕዳር 2013

4ይ ዓመት ሕታም ቁ.07

**ብሓልዮት ቤት ጽሕፈት ዜናን ባህልን  
ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ /ሰደግኤ/ ዝዳሎ ዕላዊ ልሳን**

# መርህ

ብባህርን ምስልን ንክልተ፡ ኣብ ሓደ ኣገዳሲ ኩነት ዝጣመሩ ተርእዮታት ብማዕረ ዝውክል፡ ማንታ ትርጉም ዘለዎ ኣምር ወይ ቃል'ዩ።

ካብ ድቅድቕ ጸላም፣ ካብ ዓሚቕ ባዓቲ ወይ'ውን ካብ መሪር መግዛእታዊ ኣርዑት ሓራ ንምውጻእ ዘገልግል፡ መዋጽኦ ወይ'ውን ባብ ራህዋ ክህሉ ግድን'ዩ። እዚ ባብ'ዚ ካብ ጭንቅን ሕሰምን ዘናግፍ መስተርህ ናይ'ቲ ኣደራሶ ብምኻኑ፡ እቲ ባብ መርህ'ዩ።

ናብ'ቲ ክትበጽሖ እትብህጎ መስተርህ-ባብ፣ ጫፍ ዓወት ንምብጻሕ፡ ንጊዚያዊ ግድላት ካብ እምኒ-ዓረ ብዝተረረ ጽንዓት፣ ውፋይነትን ቅሩብነትን ምብልሓት ዝሓትት'ዩ። ምንጩ ናይ'ዚ ተኣምራታዊ ሓይሊ፡ ብንጹር ራእይን እስትራቴጂን ዝግራሕ ቅኑዕ መስመር ምዕታር ድማ የድሊ። እዚ ቅኑዕ መስመር'ዚ መንገዲ ዓወት'ዩ። ነዚ መንገዲ ዓወት ዝቕልስ ክኣ መርህ'ዩ።

መርህ ዕላዊት ልሳን ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ(ሰደግኤ) ኮይና፡ ከም ውድብ ንዝተበገስናሉ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ቃልስና ንምዕዋት፡ ውድባዊ ፖለቲካዊ ኣማራጺታትና እትእምት፡ መንገዲ ሓቀኛ ዓወት ብምምራሕ፡ ብመንፈስን ተልእኾን ነቲ ዝተሰመዩትሉ ዓሚቕ ትርጉምን ረዚን ዕላማን ብብቕዓት ንምፍጻም፡ ኣብ መስርዕ ጸረ-ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ኣብ ዝካየድ ህዝባዊ መኸተ፡ ናይ ቃልሲ ግቡኣ ንክተበርክት ዝተሰለፈት፡ ዳግም መርህ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ዕላማታትና ኮይና ከተገልግል፡ ቃለ-መሓላ ዝኣተወት ልሳንና'ያ።

ቤት ጽሕፈት ዜናን ባህልን  
ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ ሰደግኤ

Website:- [www.merho.net](http://www.merho.net)

E-mail:- [webmaster@merho.net](mailto:webmaster@merho.net) or [admin@merho.net](mailto:admin@merho.net)

# ትሕዝቶ

- ↪ ርእሰ-ዓንቀጽ
  - ነጥብ-መቐያሮ ንታሪኻዊ መጻዋዕታ.....2
- ↪ ዘሰቅቕ ጅምላዊ ህልቂት ላምፕዱዛን ታሪኻዊ ጸርናን.....3
- ↪ ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ(ኤሃባደላ)፡ ሕጂኸ ናበይ? ብኸመይ?.....6
- ↪ ኣብ ቅነዕ መትከላዊ መርህ ዝተመሰረተ ዝምድና፡ ኣይልታት ተቓውሞ፡ ህጹጽ እዋናዊ ጠለብ እዩ.....9
- ↪ ተራ ደቂ-ኣንስትዮ ኣብ ምርግጋጽ ደሞክራሲያዊ ለውጢ.....12

# ርእሰ-ዓንቀጽ

## ነጥብ-መቐይሮ ንታሪኻዊ መጻዋዕታ!

ህልው ኩነታት ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ካብ ሓደ ጫፍ ሓደጋ ናብ ካልእ ጫፍ ዝግምቅ ቅልውላው ይዓርግ እሎ። እዚ ሓባራዊ መዝሙር ኩሎም ሓይልታት ተቓውሞኳ እንተኾነ፣ ነዚ ሓደጋ ንምዕጻፍ ዝተወሰደ ግብራዊ ዕማም ግን ኣብ ቁጽሪ ዝኣቱ ኣይኮነን። ስለዚ ከኣ እቲ ተባራሚ መድረኻዊ ዕማም ሓይልታት ተቓውሞ፣ ካብ ዝቐደመ ህጹጽነቱ ንላዕሊ ህጹቱ በራኽ። ብተደጋጋሚ ናይ ዘወንዘፍናዮምን ዘበኩርናዮን ሓባራዊ ሃገራዊ ገድላዊ ኣበርክቶ ውጽኢት ዝኾነ፣ ውህሉል መድረኻዊ ዕዳታትና ዝፈጠረሉ ዓቕሚ ደራሲ፣ ደርማስ ናይ ጥፍኣትን ብርሰትን ሓደጋ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ከንጸላሉው ኣብ ዝጀመረሉ እዋን ኢና ንርከብ ዘሎና። እዚ ሓደጋዚ ዘይከም ትማሊ፣ ሎሚ ካብ ግምታት ምኃን ሓሊፉ ብርኡይ ክኸሰት ዝኾነሉ፣ ንዝሓቆፎ ዝገፍ ሓደጋ ከተንብህ እናኾነ ዝመጸሉ እዋንዮ፣ ህልው ኤርትራዊ ክውንነት።

ነዚ ሓቂዚ ዘራጉዱ ካብ ኤርትራዊ ፍጻሜታት ንምጥቃስ እንተተደልዩ፣ ንመዓልታዊ ውዕሎ ህዝብን ሃገርን ምንባብ ጥራይ ኣኻሊዮ። ተረኽቦ ዘሰቅቕ ጅምላዊ ህልቂት ላምጥዱዛ ሓደ ምዕራፍን ጽዑቕ መግለጽን ናይዚ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ዝዘምቡይ ዘሎ ሓደጋዮ። ላምጥዱዛ ህይወት 357 ንጹሃት ዜጋታታትና ኣብ ሓደት ካልኢታት ዝበለዎ፣ ዓለም-ብዓለማ ብሓዘን ክትውሓጥ ዝገበረ ኤርትራዊ ክውንነትዮ። እዚ ሓደጋዚ ኣብ ነፍሲ-ወከፍ ኤርትራዊ ማይ-ቤት ዝገደፎ ስንብራትን መሪር ሓዘንን ኣብ ቦትኡ እናሃለው ኪኖ መዓንጣና ዘሕረረ መሪር ሓዘን ግን፣ ነቶም ብህይወት ዘሎና ብዋጋ ሕሰምን ሞትን ግዳይት ታሪኻዊ መጻዋዕታ ዘመሓላልፈ ተረኽቦዮ ኔሩ። ህይወት ዕሸላት ብዘሰቅቕ ጅምላዊ ህልቂት ዝተኸፍሎ “ድሕነት ህዝብን ሃገርን” ኣብ ገድላዊ ዕዮታት ናይ ቀዳምነት ቀዳምነታትና ሰሪዕና ከነወውቶ ዝግብእና መድረኻዊ ዕማም ምኃን ዘተምበህ፣ ታሪኻዊ መጻዋዕታ።

ነዚ ታሪኻዊ መጻዋዕታዚ ንምምላሽ፣ ኣብ ቅድሚና ዘለዉ ዕማማትን ውህሉል ዕዳታትናን፣ ካብቲ ዝቐደመ ዘልማዳዊ ጉዕዞ ብዝተፈለየ ናይ ኣረኣኢያን ተግባርን ለውጢ ብምምዝጋብ ክኸውራራዶምን ሓይሊ ተቓውሞ ናብ ባህርያዊ ቦትኡ ብምምላሽ፣ ናይ ለውጢ መሳርሒ ናብ ዝኾነሉ ብርኪ ክኸሰጋግሮ ይግባእና። ኣብዚ መዳይዚ ከም ጽዑቕ መግለጺ ሕመቕ ሓይሊ ተቓውሞ ዝረኣይ፣ ንተስፋታት ህዝብታትና ብተደጋጋሚ ብምህራም ዝግለጽን ተሞኩሮ ፍሽሊትና ክንፍትሽ ይግባእ።

ንቡኩራት ታሪኻዊ ኣበርክቶ ሓይልታት ተቓውሞ ክፍውስ ተስፋ ዝተነብረሉ፣ ኤርትራዊ ሃገራዊ ባይቶ ንደሞክራሲያዊ ለውጢ ካብ ኣቲዎ ዘሎ ዓሚቕ ቅልውላው ዝወጸሉ ቅነዕ ፍታሕ ምንዳይ ኣብ ቅድሚና ዘሎ መድረኻዊ ግድልዮ። እዚ ዕማምዚ ከኣ ንኩሎም መሻርኽቲ ዘሳትፍ፣ ኣብ ሓደጋ ንዝወደቐ ተኣማንነቱ ዘውሓሰ፣ ንዝጸንሑዎ መሰረታዊ ሕጽረታት ብዘይነሓፍነት ዝእርምን ልዕልና ሕጊ ዝተረጋገጸሉ ሓባራዊ ጽላል ምኃን ክከረጋገጽ ይግባእና። ድሕሪዚ ቀጻልነት ሃገራዊ ባይቶ ንምውሓስ ኣብ ዝግበር ቃልሲ ኩላትና ብሓባራዊ ዕግበት መምቅሊትና ብምውሳድ፣ ዕዉት 2ይ ሃገራዊ ጉባኤ ንምስልጻልን ተዓዋታይነቱ ንምርግጽ ጽፋፍ ቅድመ-ምድላዎት ክኸማልእ ይግባእና። እዚ ዕማምዚ ሓይልታት ተቓውሞ ምስ መጻምድቶም ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝፍጽምዎ ጽምዶ መድረኻዊ ዕዮ እዮ። ነዚ ዕማምዚ ኣብ ምምራሕ ታሪኻዊ ግቡኡ ክፍጽም ትጽቢት ዝግበረሉ፣ ዝርካቡ ሓይሊ ተቓውሞ፣ ቀላሲ ተርኡ ክጸዉት እንተኾይኑ ትኹረት ክገብረሎም ዝግባእ መሰረታዊ ሓቅታት ኣለዉ።

ድሕነት ህዝብን ሃገርን ቀዳምነት ዝሰርዐ ሓባራዊ እምነት ምህላው እምነ-ኩርናዕ መበገሲና ክኸውን ይግባእ። ካብዚ ሓባራዊ እምነት ዝነቅል፣ ብሓባራዊ ገምጋም ሓባራዊ ዕግበት ዝተጠረየሉ ንጹር ሓባራዊ ራእይ ምውናን ከኣ ሓደ መባእታዊ ግድነትዮ። ነቲ ሓባራዊ ራእይ ዘተግብር ዝምድናታትና ዝግዝእሉ መርሆ ካብ ቅነዕን መትከላውን ሓባራዊ እምነታትና ተበጊስና ክንሰርዕ ድማ ካልእ ዘይሰገር ኩነትዮ። እዚ ኩነትዚ፣ ከም ሓይልታት ተቓውሞ ንዝጸንሓና መሰረታዊ ሕጽረታት ዝፍውሱ፣ ናብቲ ትጽቢት ዝግበረልና ታሪኻዊ ሓላፍነትና ብብቕዓት ክንፍጽም ናብ ዘኸለለና ብራኽ ክንሓኩር ዘበቅዓና፣ ቅነዕን መተካእታ ዘይብሉ ፍታሕዮ። ኣብዚ ዝፍጠር ዓቕምታትን ዕቑር ጸጋታት ለውጥን፣ ንኩሎም ሃገራዊ ግድላትና ኣብ ምፍታሕ ዝውዕልዮ።

ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ዝፈጠሮ ሃገራዊ ሓደጋታት ብምእላይ፣ ድሕነት ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ምርግጽ ዝከኣል፣ ነዚ ህልው መድረኽዚ ዝጠልዎ ዘሎ ናይ ኣረኣኢያን ተግባርን ነጥብ-መቐይሮ ብምምዝጋብ ጥራሕዮ።

### ዘሰቅቅ ጅምላዊ ሀልቂት ላምጥዱዛን ታሪካዊ ጸርናን!!

03 ጥቅምቲ 2013 አብ ታሪኽ መዝገብ ኤርትራውያን ፍሉይ ጸሊም ምዕራፍ ዝሰነደት ናይ ሓዘን መዓልቲ ኮይና ሓሊፋላ። ላምጥዱዛ አብ ቅድሚኡ ኤርትራውያን ኮነ ዓለምና፤ ንሓደ ዘሰቅቅ ዛንታ ሀልቂት ኤርትራውያን ስደተኛታት ኣተኣናጊዳያ። ዓለም ብዓለማ ብሓደ ቃና ዝገለጸቶ ዘሰቅቅ ጅምላዊ ሀልቂት እዩ። ዓለምና “መዓልቲ ንብዓት!!” ዝበለቶ፤ ንዓና ንኤርትራውያን ግን ኣካልና ዝኾነ፤ እንንብሮ ዘለና፤ ከቢድ ዋጋ ዘዕድዮና ዘሎ፤ ሰብኣዊ ክብርታትና ቀንጢጡ ከም ሕላጎትና እናኾነ ዝመጸ መሪር ዛንታዩ። ደጋጊምና እንሞቶ ዘለና፤ መግለጺ አብ ባይታ ሃገርና ዘሎ መሪር ህይወት ኤርትራውያንዮ። ጅምላዊ ሀልቂት ኤርትራውያን ስደተኛታት ላምጥዱዛ ጽዑቅ መርኢያ ናይቲ አብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ኣንጸላሊዩ ዘሎ ናይ ብርሰት ሓደጋዮ።

ዕለት 3 ጥቅምቲ 2013 ነዚ ዘሰቅቅ ፍጻመን ውጽኢቱን ዝጽብጽብ ዜና መርድእ፤ ካብ ሓደ ማዕከን ዜና ናብቲ ካልእ እናተጋወሐ ቀጸለ። ኣሃዛዊ መረጃታታት እቲ ጸብጸብ፤ ክብን ለጠቕን እናበለ፤ አሰታት 155 ዝኾኑ ብህይወት ካብቲ ዘሰቅቅ ሓደጋ ንስክላ ደሓ። እቶም ዝተረፉ 357 ኤርትራውያን ግን ብዘሰቅቅ አብ ባሕሪ ተቐዘፉ።

አብዚ ዘሰቅቅ ናይ ቅዝፈት እዋን፤ አብቲ ከባቢ ናይ ስራሕ ዑደት ዝፍጽሙ ዝነበሩ ብጽእ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ፍራንሲስ አብቲ ቦታ ብምብጻሕ ድሕሪ ምዕዛቦም፤ ነታ ዕለት “ናይ ንብዓት መዓልቲ ዓለምና” ክብሉ ገለጸማ። መንግስቲ ጣሊያን ብሓደ ሸነኽ ነቶም ግዳያት ህጽጽ ናይ ህይወት ኣድሕን ስራሕ ኣናካዩደ ልዑል ሓገዛቱ ከወፊ እንክሎ፤ ቦቲ ካልእ ሸነኽ ድማ ናይቲ ጅምላዊ ሀልቂት ግዝፈትን ኣሰካሕካሒ ባህርያቱን አብ ግምት ብምእታው፤ አብ መላእ ጣልያን መዓልቲ ሓዘን ክኸውን ኣዊጁ። ህዝቢ ላምጥዱዛ ካብታ ነቲ ቅዝፈት ዝሰምዓላ ሰዓት ኣትሒዞ፤ ዝክእሎ ኩሉ ክገብር ድልውነቱ አብ ልዕሊ ምግላጽ፤ ቦቲ ፍጻመ ንዝተሰመየ መሪር ሓዘን ንምግላጽ፤ ብእምነቱን ባህሉን መሰረት ሓዘኑ ብወግዒ ዝገልጸሎ ምድላዋት ጌሩዮ።

አብ ጽባሕዚ ዘሰቅቅ ፍጻመ፤ ምዱብ ኣኹብኡ አብ ጀነቫ ዘካይድ ዝነበረ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ጉዳይ ስደተኛታት፤ ነዚ ተረኽቢዚ ኣመልኪቱ ዝተሰምየ ሓዘን ገለጽዮ። እዚ ፍጻመዚ ድሕሪ ምጉናፋ፤ ሕብረት ኣውሮጳ ብደረጃ ኣህጉር ህጽጽ ግብራዊ ምላሽ ንምሃብ ዘኸለሎ ስጉምቲ ወሲዱ። ነቶም ብተመሳሳሊ መንገዲ ናብ ኣውሮጳ ንምእታው ዝፍትኑ ስደተኛታት ካብ ዘሰቅቅ ሓደጋ ንምድሓን፤ ጽኑዕ ናይ ባሕርን ኣየርን ሓለዋ ክካየድ ብምውሳኑ፤ ነዚ ዝኸውን ዓመታዊ በጀት ኣጽዲቑ። ውሳኔ ሕብረት ኣውሮጳ፤ ምስቲ መሰረታዊ ጸገማት ኣፍሪቃውያን ስደተኛታት ብሓፈሻ፤ ኤርትራውያን ስደተኛታት ድማ ብፍላይ፤ ዝጠልቦ ፍታሕ ኣንጻር እንክረኣ ትርጉሙ ኣዘዩ ኢምንትዮ። ግን ከኣ ብመንጽር እቲ እናጋጠመ ዝመጽእ ዘሎ ሓደጋታት ንምክልኻል ዝተወሃቦ ኣቓልቦ ክረኣ እንክሎ ግን፤ ሓላፍነታዊዩ ክበሃል ይክኣል።

ቦቲ አብ ልዕሊ 357 ኤርትራውያን ስደተኛታት ዝወረደ ዘሰቅቅ ሓደጋ፤ ብዘይካ ኢሳይያስን መዳኸርቱን ልቡ ዘይተተንክፈ የሎን እንተተባህለ ምግናን ዘይብሉ ጸልግ ሓቂዮ። እዚ ተረኽቢዚ ምስ ኣንጻፈ፤ አብ ህጽጽ ረድኤት ካብ ዝተዋፈሩ ገፈፍቲ ዓሳ ላምጥዱዛ ጀሚርካ፤ ነዚ ዘሰቅቅ ፍጻመ ዝጸብጸቡ ጋዜጠኛታት፤ ብሞስኮት ቴሌቪዥን ዝተኸታተሎ ማሕበረሰብ ዓለም...ወዘተ ኩሉ ብተመሳሳሊ ዝሰከሓሉ ፍጻመዮ ኔሩ። እዚ ብምኻኑውን እዩ፤ አብቲ ቅንያትቲ ከም ልሙድ ክካየዱ ዝተመደቡ ግጥማት ኩዕቦ-እግሪ ኣውሮጳ፤ ንግዳያት ላምጥዱዛ ብምዝካር ተኻፈልቲ ናይቲ ሓዘን ምኻኛም ብዝገልጽ ፍሉይ ስነ-ስርዓት ግጥማቶም ዝመሰስዎ።

ብርግጽ ከኣ፤ እቲ ፍጻመ አብ ነብሲ-ወክፍ ዓምዲ ምዕራፋቱ ንዝነበርዎ ዝርዝራት ክትርእይ እንተፈቲንካ፤ እቲ ሓዘን ኣመና ድርብዮ። ስድራ-ቤት ከም ሓንቲ ሕብረተሰብኣዊ ብርኪ፤ በዚ ሓደጋዚ ጸኒታ፤ ምዕራፋ ዘኸተመተሉ ታሪኽ መስጢሩሎ። ኣደን ውላድን ክሳብ ሕልፈተ ህይወቶም ከም ሓረግ ተጠናኒጎም ዝተሓቋቋፉሉ፤ ኣደ ምስ ሰለስተ ህጻውንቲ ደቃ፤ ኣቦን ኣደን ምስ ትሕቲ ዕድመ ውላደም ዝጸነቱሉ ጸሊም ምዕራፍዮ። ሓንቲ ንእሽቶይ ኤርትራዊት ቁሸት፤ ክሳብ ዓሰርተን ልዕሊኡን ዝኾኑ ኣንብዝ መንእሰያታ ንምት ዝገበረትሉ ሕማቅ ታሪኽዮ። ካብ ሓንቲ ብርኪ ስድራ ዝወጹ የሕዋት፤ ቅዱምን ዱሑሩን ብምኻን ድራር ዓሳታት ባሕሪ ዝኾኑሉ፤ ልዕሊ 10 ዝኾኑ ዕሸሳት ህጻውንቲ መጻኢኦም ዝተኾልፈሉ መሪር ጸሊም ታሪኽዮ። አብዚ ፍጻመዚ ዝሃለቑ ግዳያት ዳርጋ 90% ዝኾኑ ኣንብዘን በጽሕታትን መንእሰያት ብምኻኛም፤ ከም ህዝብን ሃገርን ብሓፈሻ፤ ወለደም ከኣ ብፍላይ፤ ንቁም-ነገር ዝሓጸይዎም ተሰፋ ዘንበሩሎም፤ ሩሑቅ እናማዕድዉ ብሓጸር ዝተኾልፉ ግዳያትዮም። ሕብረት ኣፍሪቃ፤ አብ መበል 15 ናይ መራሕቲ ሃገራት ኣኹብኡ፤ ነዚ ጉዳይዚ ከም ኣጀንዳ ብምልዓል 03 ሕዳር “መዓልቲ ሓዘን ኣፍሪቃውያን” ኮይና ክትውዕል ብምውሳኑ፤ ኩሎም ኣባል ሃገራት ሕብረት ኣፍሪቃ ነዛ መዓልቲዚኣ ከብዕልዎ ምጽውዑ እምበኣር ካብዚ ብምብጋስዮ።

እዚ ንአህጉራዊ ማሕበረ-ሰብ ብሓደ ቃና ብዝተሰበረ ልቢ ዘዛረበ፡ ጅምላዊ ህልቂት ላምጥዱዛ፡ ካብቲ ስግኡ ዝኾነ ኤርትራዊ እንታይ ምላሽ ረኺቡ? ዝብል ሕቶ ከየልዓልና እንሓልፎ ኣይኮነን። ከም ውሁብ ኩሉ ስድራ-ቤታት ኤርትራ፡ በዚ ሓዘንዚ ተተንኪፉ ምህላወን እቲ ሓዘን ኣመና መሪር ምዃኑ ምግንዛብ ዝከኣልዮ። ክሳብዛ ዕለትዚ እቲ ኣብ ኤርትራዊ ማይ-ቤት ዝተፈጥረ ሓዘን ዝድብስ ወግዓዊ መግለጺስ ይትረፍ። ክጸናናዕ ዝገብር ንቡር ግብረ-መልሲ፡ ካብቲ ሃገር ዘመሓደር ዘሎ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ኣይረኽበን። እዚውን ከይኣክል ራሳታት ደቁ ርእዮ፡ ከም ንቡር ቐቢሩ ክቐብጽ ዝነበሮ ትጽቢት፡ ብሰንኪ ምሕንጋድ ርእሱ-ፋሽስቲ ኢሳይያስ እቲ ዕድል ተነፊጉዎዮ። እቲ ሓዘን ኣብ ክርሲ-መግንጥዑ ተደጉሉ ይሓቕዮ ምህላወ ናይ ኣደባባይ ምስጢርዮ። ካብዚ ብዝተፈለየ ክንድህበሉ ዝግባእ ነውራም ኤርትራዊ ኣበር ግን ኣሎ። ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ኣብ መጀመርያ ተርእዮዚ ህልቂት፡ ብቲሽ ኤሪ ኣቢሉ “**ኣብ ልዕሊ ዘይሕጋውያን ኣፍሪቃውያን ስደተኛታት ሓደጋ ሞት ኣጋጠሙ** ክብልዮ ነቲ ዘሰቅቕ ህልቂት ኣዋጅዎ። እዚ ክብል እንክሎ፡ ካብቲ ሓደጋ ዝደሓነ ግዳይ፡ “ከላትና ኤርትራውያን ስደተኛታት ኢና” ኣብ ዝበለሉ ህሞትዮ፡ ንኤርትራውያንም ኣብ ኣደባባይ ኪሓዱ፡ ብሚዲያታቱ ንኤርትራውያን ስድራታት መርድእ ደቆም ዝነገሮም። ውዲሉ ሓዲሩ እቲ ተረኽቦ ኣህጉራውን ዓለም-ለኻውን ኣቓልቦ ምስ ረኸበ፡ መጀመርያ ብመንገዲ መንእሰያት ህግደፍ ዝብል ላቂባ ስርዓቱ ዝኾነ ማሕበር፡ ንብዓት ሓርገጽ ክክብዕ ጀመሩ። ድሒሩ ኣምባሳደር ጣልያን፣ የማነ ገብረኣብ /ማንኪ/፣ ብመግለጺ ሚኒስትሪ ወጻኢ ጉዳያት፣ ኣብ መወዳእታ ድማ ብሚኒስትሪ ዜና ኣቢሉ ሓተታ ብምቕራብ፡ ነቲ ናብ ውሽጢ ኤርትራ ዝሰረበ ከቢድ ሓዘንን መሪር ቁጠባን ከተሃዳድእ ፈቲኑ። እዚ ከይፈተወ ዝተቐልጠዎ ዝባኑ ክሸፍን ኢሉ ናብ ኣደባባይ ዝወጸ ምስሉይ ስርዓት፡ ከምቲ ናይ ፈለማ እዋን፡ ንኤርትራውያን ናይቶም ግዳያት ምኽሓድ ከም ዘየዋጸኦ ብምግግቱ፡ ጠንቂ ጥፍኣቶም፡ “**ኢድ ኣሚሪካ ዘለምዮ... ጭብጥና ሒዝና ኣብ መጋቢያታት ክንመግት ቅርባት ኣሎና ...**” ብምባል ካብ ተሓታትነት ክሃድም ፈቲኑዮ። እዚውን ከይኣክል፡ ነቶም ግዳያት ዝውክልን ዝጠበቐሎምን ሕጋዊ ስጉምቲ ምውሳድ ተሓሰሙ። ስድራ-ቤታት ግዳያት ራሳ ደቆም ብወግዲ ከይቐብሩ ሓላፍነቱ ኣይተዋጸኦን። ህዝብን መንግስትን ጣልያን፣ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ጉዳይ ስደተኛታት፣ ኣውሮጳዊ ሕብረት፣ ሕብረት ኣፍሪቃን ኣባል ሃገራቱን ንግዳያት ዘከሮም ዝተፈለለየ ህጽጽ ስጉምቲ ክወስዱን መዓልቲ ሓዘን ክእውጁን እንክለዉ፡ ብፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ እትምራሕ ኤርትራ ግን፡ ዘሰቅቕ ህልቂት ደቃ ክንዲ ሕብረት ኣፍሪቃስ ይትረፍ ክንዲ ሞት ጓና ዝኸውን ክብርን ምድንጋጽን፤ ኣይሃብቶምን። ስርዓት ኢሳይያስ ዝዚ ሰቕታዚ ዝመረጸሉ ቀንዲ ምኽንያት፡ ኣብ ልዕሊዞም ንጹሃን ኤርትራውያን ስደተኛታት ንዝበጸሐ ጅምላዊ ህልቂት ዘሰዕበ ተሓታትነት ንምህዳምን፡ ንሱ ዝፈጠሮ ቁጠባ ህዝብታት ኤርትራ ንምድብስባስን ዝዓለመ ምዃኑ ጸሓይ ዝወቕዮ ሓቂኳ እንተኾነ፡ ኣብ ቅድሚ ማሕበረ-ሰብ ዓለምን ህዝብታት ኤርትራን ፍጻመ ላምጥዱዛ ጥራሕ ዝባኑ ኣውጺኦ ንመንነቱ ዝኸሸሐ ተረኽቦ ምዃኑ ኣይተረፎን።

ኣብ ላዕሊ መንቀሊ ጅምላዊ ህልቂት ላምጥዱዛ፣ መልክዕ ኣሰቃቂ ፍጻሚኡን ዝመስጠሮም ዛንታታትን ብሓርፋፋ ርእና። ኣብ ማሕበረ-ሰብ ዓለም ዘብጽኦ ጽልዋን ዝፈጠሮ ከቢድ ምድንጋጽን ኣስተውዒልና። ብኣንጻሩ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ዝሃበ ምላሽን ኣብ ህዝብታት ኤርትራ ዝፈጠሮ ዓሚቕ ሓዘንን ብኸፊል ዳህሲስና ኢና። ዕላማዚ ጽሑፍ፡ ንፍጻመ ላምጥዱዛ ብኸምዚ ኣገባብ ንምትራኹ ኣይኮነን። ኪኖዚ ዓሚቕ ሓዘን ብምምዕዳው፡ መጻኢ ህላወ ህዝብን ሃገርን ንምውሓስ ዘኸእሉ ኣመታት ንምሃብዮ። ናብዚ ንምብጻሕ ከኣ ንድሕሪት ተመሊስና ክነልዕሎም ዝግብእ ሕቶታት ኣለዉ። ንምዃኑኸ ላምጥዱዛ ናይ መጀመርያ ድዮ? መጀመርያ እንተዘይኮይኑ ፍጻመ ላምጥዱዛ ንምንታይ ገኒኑ? ድሕሪ ሕጂኸ ካልእ ላምጥዱዛ ከይንርእይ እንታይዮ ውሕስነትና? ላምጥዱዛ ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ጅምላዊ ህልቂት ኤርትራውያን ኮይኑ፡ በዚ ዝተተንከፈ ልቢ ህዝብታት ኤርትራ ንምድባስ እንታይ ክንገብር ትጽቢት ይግበረልና? ዝብሉ ሕቶታት፡ ኪኖዚ ከቢድ ሓዘን ከነልዕል ግድነትዮ።

ላምጥዱዛ ኣብ ዕድመ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ናይ ዝተኸበቱ ናይ ጅምላን ቕጽን ህልቂታት ንጹሃት ኤርትራውያን ዜጋታት መቐጸልታምበር መጀመርያ ኣይኮነትን። 2007 ንድሕሪት እንተተመሊሰና፡ 364 ንጹሃት ኤርትራውያን ዜጋታት፡ ኣብ ሜዲቴራንያን ባሕሪ ብጅምላ ዝሃለቑሉ ዝኸረ ጸለም ታሪኽ፡ ወላኳ ግዜ ዘርዮም ከም ላምጥዱዛ እንተዘይተዋዓወዎ ኩላትና ኣይንዝንግዳን ኢና። ዶባ-ዶብ ኤርትራ ክሰግሩ ብተመልከተለይ ዝተመልዓሱ፣ ኣብ ማእከላይ ባሕሪ ብዓሳታት ዝተበልዑ፣ ኣብ ባሕሪ ጥሓሎም ማዕበል ዝገፍዎም፣ ኣብ ዶባት ግብጽን እስራኤልን ህይወቶም ዝሓለፈ፣ ኣብ ከተማታት ማልታ፣ ጣልያንን ሱዳንን ኣብ ኣብያተ ማእሰርታት ግብጽ፣ ጅቡቲ፣ እስራኤል፣ ሊቢያ...ኣውያቶም ሰማዒ ዝሰኣኑ ንጹሃት ኤርትራውያን ማእለያ የብሎምን። ኣብ በረኻታት ሲናይ ኣምዑት ከብዶም እናተጠብሐ፡ ኩላቢቶምን ልቦምን ተሰሪቐ ንዕዳጋታት ምዕራባውያን ክሸየጥ ዘሳሰየ፡ ዓሰቢ ውዕለቱ ዶላራት ዘኸባዕተን ከም ምንጨ እቶቱ ብህይወት ኤርትራውያን ዝተቐመረን ብሕታዊ ስርዓት፡ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ምዃኑ ንመን ይጠፍኦ። ናይዚ ኩሉ ሓሳሪ መከራን ውርደትን ኤርትራውያን እንኮ ተሓታቲ ርእሱ-ፋሽስቲ ኢሳይያስን ስርዓቱንዮም። ኣብ ዕድመ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ እልፌ ኣእላፍ ዜጋታትና ንህልቂት ተሳጢሖም፡ ንቡር ቀብርን ሓዘንን ተሓሪምዎምዮ። ላምጥዱዛ መቐጸልታ ናይዚ ልዕሊ 22 ዓመታት ኣብ ኤርትራ ዝነገሰ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ዝጠንቁ ብርሰት ህዝብን ሃገርን ዘቀላጥፍ ዘሎ ሰብ-ዝሰርሖ ሓደጋዮ። ርእሱ-ፋሽስቲ ኢሳይያስን ስርዓቱን ክሳብ ዝሃለዉ ከኣ፡ ካልእ ላምጥዱዛታት ከየንገፉና፡ ካልእ ጅምላዊ ህልቂት ዜጋታትና ከይንሰምዕ ዝገብር ውሕስነት የብልናን። መርኢያ ናይዚ፡ ድሕሪ ፍጻመ ላምጥዱዛ ኣብ ዝተኸበተሉ ሰሙን ካልኣት ኣማኢት ዜጋታትና፡ ኣብ መስርዕቲ ሓደጋ ኣትዮም ብሓልዮት ኣውሮጳዊ ሕብረት ዘዋፈሮም ህይወት ኣድሕን ሰራሕተኛታት ካብ ሞት ከም ዝደሓኑ

ብግዕክናት ዜና ተቃላኪዎቹ። እዚ ተርእዮዚ ዝእምቶ ነገር እንተልዩ፡ ምንጪ ጥፍኣትን ብርሰትን ኤርትራውያን ዝኾነ ስርዓት ኢሳይያስ ክሳብ ዝሃለው፡ እቲ ናብ ሞት ዝግበር ዋሕዚ ቀጻሊዮ። ኣብ ከምዚ ዝበለ ኩነት፡ ህልቂት ዜጋታትና ብቐጽሪ ጥራይ ዝግመት ኣይኮነን። ከም ህዝብን ሃገርን ብከምዚ ዝእምሰለ መስርሕ እንኸፍሎ ዋጋ፡ ብቐጽሪ ዜጋታትና ዝዕቅን ሞት ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ልዕሊኡ ብመስዋእትን ጅግንነትን ንዝተሃነጸ ሃገራዊ ክብርታትና ዝህድድ መጻኢ ብሩህ ተስፋና ዘጸልምት ቀቢጹ ተስፋዊ ስምዒታት እናሳዕረረ ከይኸይድ ዘፍርሕዮ። ላምፕዱዛ ብፖለቲካዊ መዐቀኒታቱ ክሳብ ክንድዚ ዝገመቐ ምልክታት ዘተምበህ፡ ብዋጋቶም ግዳያት፡ ህልዋት ክንልብምን ህጹጽ ምላሽ ክንህበሉን ዝቐሰበ ታሪኻዊ መጻዋዕታዮ።

ነዚ መድረኻዊ ጠለብ ንምምላሽ፡ ህልው ሓይሊ ተቃውሞ ብቅድመ-ግንባር ታሪኻዊ ሓላፍነቱ ክስከም ኣለዎ። ነዚ ታሪኻዊ ሓላፍነቱ ብብቐንት ክፍጽም እንተኾይነ፡ ካብቶም ጸኒሓውን ልማዳውን ኣተሓሳስባታትን ተግባርን ክወጽእ ዘኸለሎ ድልውንት ክርእይ ኣለዎ። ኣብ መንጎ ፖለቲካዊ ሓይልታቱ ካብ ገምጋም ህልው ኩነታት ኤርትራ ዝብገስ ሓባራዊ ተረድኦ ከጥራ፡ ህዝብን ሃገርን ንምድሓን ቀዳምነት ዝሰርዐ ሓባራዊ መድረኻዊ ሃገራዊ ራእይ ክሃንጽ፡ ካብኡ ዝብገስ ግብራዊ ዕማማት ክስእልን ነዚ ዘገልግል ኣብ መንጎ ሓይልታቱ ዝምስራሕ ዝምድናታት መትከላዊ ክኸውን ብምግባር፡ ነቲ ዝጸንሐ ኣካውንኡ ክእርም ክስቅዕ ኣለዎ። ሓይሊ ተቃውሞ፡ ነዚ ኩነትዚ ከማልእ እንተብቐዕ፡ ሽዑ ንሽዑ ባህርያዊ መሳርሒ ለውጢ ክኸውን ዘኸለሎ ዓቕምታት ስለዝፈጥረሉ፡ ነቲ እናሳዕረረ ከይኸይድ እንስከፈሉ ተስፋ ምቕራጽ ብምሕካም ማእከላይ ስሕበት ቃልሲ ኮይኑ ህዝቢ ኣብ ዙርይኡ ብምዕሳል፡ ህዝብን ሃገርን ምውሓስ ናብ ዘኸለሎ ብርኪ ክሰጋገርን መጻኢ ብሩህ ተስፋ ከቋምት ክገብር ይኸእልዮ። እዚ ድማ፡ ሓይሊ ተቃውሞ ኣብ ውሽጡ ብዘካይዶ ናይ ምእራም ስጉምቲ ዝጥረ ውሽጣዊ ዓቕሚዮ። ብካልኣይ ደረጃ፡ ካብ ሓይልታት ተቃውሞ ትጽቢት ዝግበር፡ ነቲ ህልው ሕጽረታት ሓይሊ ተቃውሞ ብምርኣይ ኣብ ህልው ውድባት ዘይኣተወ ግን ከኣ ንምርጫ ሰደት ዕጹው ጌሩ፡ ኣብ ቃልሲ ንጡፍ ታሪኻዊ ተርኡ ክጻወት ከምዝግበእ ብምልላይ፡ ብማሕበር ደረጃ ነብሱ ወዳቡ ናብ ዝበረኸ ንጡፍ ተዋሳኔ ክሰጋገር ናይ ገዛእ-ርእሱ ፖለቲካዊ ውድብ ምምስራት ምርጭኡ ዝገበረ መንእሰይ ወለዶ፡ ብልብ ሙሉእነት ከም መሻርኹቲ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ኣፍልጦ ሂቡ ክድግፎ ይግባእ።

እቲ በዓል-ቤት ዝኾነ መንእሰይ ወለዶ ከኣ፡ ናይ ገዛእ ርእሱ ዕዮ-ገዛ ክፍጽም ኣለዎ። ብርግጽ ኣብዝሓ መንእሰይ ኤርትራ ካብ ተግባራዊ ተሞከሩኡ ብምብጋስ፡ መሰረታዊ መፍትሒ ሽግራቱ ብምልላይ ኣንጻር ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ፡ ኣብ ዝረኸቦም ኩሎም ኢጋጣሚታት ክቃለስ ምጅማሩ፡ ብኣወንታ ዝግለጽ ጎጉዮ። ግን ከኣ ዘይተማእከለን ዘይተወደበን ቃልሲ፡ ካብቶም ግዝያዊ ከባቢያዊ ዓወታት ወጻኢ፡ ናብ መሰረታዊ ፍታሕ ከብጽሕ ኣይክእልንዮ። ስለዝኾነ ድማ ሞተር ቃልሲን ለውጥን ዝኾነ ሓይሊ መንእሰይ፡ ድሕነት ህዝብን ሃገርን ንምውሓስ ክውደብ ዘለዎ ተደላይነት ኣዝዩ ልዑልዮ። ኣብዚ መዳይዚ ኣብ ደብረ-ዘይቲ ዝተበጋገሰን ብሽም ስምረት መንእሰያት ኤርትራ ንድሕነት ሃገር ዝቐመ ውደባ ዘካየዶም ንጥፈታትን ተሳትፍኡ ንምሕያል ከም መደብ ዝሓዙ ጉባኤ ብኣብነት ዝጥቀሱዮ። እዚ ጉባኤዚ፡ ኣብ ጽባሕዚ ታሪኻዊ መጻዋዕታ ህልቂት ላምፕዱዛ ይጋባእ ብምህላወ ዝወሃቦ ግምትን ዝተሰከሞ ረዚን ሓላፍነትን ድርብ ሃገራዊ ጸር ምኃኑ ርዳኢዮ። እዚ ጉባኤዚ፡ ነቲ ንጅምላዊ ህልቂት ላምፕዱዛ ዝደረኸ ምንጪ ብርሰት ህዝብን ሃገርን ዝኾነ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ንምልላይ፡ ንቡኩራት መንእሰያት ኤርትራ ኣብ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ዝፍውስ፡ ብገጽር ራእይን ቅጥዕ ኣንፈትን ዝግራሕ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ንምድሓን ማእከሉ ዝገበረ ሰፊሕን ንቐሕን ተሳትፎ መሰረታቱ ዘውሓስ፡ መንእሰያት ማእከሉ ዝገበረ ሓይል ናይ ቃልሲ መሳርሒ ውዳብ ክፈጥር ትጽቢት ከም ዝግበረሉ ብምስትውዓል፡ ነዚ ሓላፍነትዚ ዝስከም ቅድመ-ምድላው ከካይድ ይጥለብ ምህላወ ምዝኸኻር፡ ግብእዮ።

ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ /ሰደግኤ/ ብጅምላዊ ህልቂት ላምፕዱዛ ዝተጎዱኡ ህዝብታት ኤርትራ ንምድባሶም ኣብ ዝካየድ መድረኻዊ ቃልሲ፡ ታሪኻዊ ናይ ቃልሲ ኣበርክትኡ ንምፍጻም፡ ብሽም ግዳያት ላምፕዱዛ መብጽዕኡ ከሓድስ ይፈቱ። ውድብና ኣብ ክሊቶም ህዝብን ሃገርን ካብ ሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ንምድሓን ከም ቀዳማይ መድረኻዊ ዕማም ዝሰርዐ፡ ታሪኻዊ ፖለቲካዊ ውሳኔታት 6ይ ውድባዊ ጉባኤኡ እናተገርሐ፡ ምስ ኩሎም መሻርኹቲ ብመትከላዊ ጽምዶ ታሪኻዊ ሓላፍነቱ ክፍጽምን ካብኡ ዝጥለብ ክበርክት ድልው ምህላው ከረጋግጽ ይፈቱ።

### ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ(ኤሃባደሊ)፡ ሕጂኸ ናበይ? ብኸመይ?

አብ ሃገርና ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ዝሃርፍ፡ ብዓቕሙ ድማ አበርክቶ ዝገብር ዘሎ ኤርትራዊ፡ ብዛዕባ ህሉውን መጻእን ዕድል ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ እንተተሻቐለ ሓቁ እዩ። ምክንያቱ፡ እዚ ሰፊሕ ጽላል፡ ብሃብተረኸበ ካብ ሰማይ ዝነጠበና ጸጋ ስለዘይኮነ፡ ክንደይ ላዕልን ታሕትን ዝበልጠሉ እዩ። ደላይ ደሞክራሲያዊ ለውጢ ኤርትራዊ፡ ናብ ምምስራት ኤሃባደሊ ንምብጻሕ፡ ጊዜኡ፣ ጉልበቱ፣ ኣእምሮኡን ገንዘቡን ከፊሉ እዩ። ፈታዊ ህዝብታትናን ዲሞክራሲያዊ ቃልስናን ዝኾነ፡ መንግስቲ ኢህወደግን ህዝብታት ኢትዮጵያንውን፡ ካም መጋባእያታት ጥጡሕ ባይታ አብ ምፍጣር ይኹን ዘድሊ መሳለጥያ አብ ምምላእ ዝገበሩም አበርክቶ ማንም ዝኸሕዶ የለን።

ናብ ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ ንምብጻሕ ዝሓለፍናዮ መስርሕ ምስ እንጽብጽብ፡ ገና ቅድሚ 2000 ዓ.ም. ዝነበረ ኩነታት ንዝኸር፡ ሃምኤ ከም ሰፊሕ ጽላል ፖሎቲካዊ ሓይልታት ተቃውሞ እናሃለወ ማለትዩ። ብቅድመ ምድላው ሃገራዊ ዋዕላ አቢሉ ናብ ምቛም ሃገራዊ ኮምሽን፡ ድሕሪ ናይ ልዕሊ ሓደ ዓመት፡ ላዕልን ታሕትን ምባል ድማ፡ ናብ ሃገራዊ ገብኤ ኣዋጅ ብኡ አቢልና፡ ናብቲ ኩሉ ሃንቀው እናበሎ ዝጸንሐ ምምስራት ሰፊሕ ጽላል ተቃውሞ፡ ኤርትራዊ ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ(ኤሃባደሊ) በጻሕና።

እዞም መጋባእያታትብኢም ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ ፖሎቲካዊ ስልጣን ሓዙ እናሃለወ ዝተጋብኡ እዮም። ህዝብን ሃገርን ለኪሙ ክጠፍእ ንቐልቐል እናተሓንበበ አብ ዝጓዓዘሉ ዘሎ እዋን ማለትዩ። ሕንባብ ንቐልቐል ግን፡ ብመንፍዓት ዲሞክራሲያዊ ቃልስና ዝመጸ ከምዘይኮነ ኩላትና ኣይንስሕቶን። ባዕሉ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፡ ካብ ትምክሕተኛን ጸረ ሰላምን ባህሪ-ተበጊሱ፡ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ብዝወለዎ ተደጋጋሚ ኩነት፡ ተመሊሱ እናለብለቦ ብምኻዱ ዝተኸሰተ ምንቁልቁል እዩ። ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ፡ ሰግኡ ናይ ምምንጫት ባህሪ ዘለዎ፡ ናይዚ ዘለናዮ ምዕቡል ዘበን ሓተላ ዝኾነ ስርዓት እዩ። ብሰንኪ ውድቀቱ ንሓይልታት ግዳም ምጥቃን ዝቐንዩ፡ ንውሽጡ ድማ ካብ ተሓታትነት ክሃድም፡ ሕድሕዱ ዝወናጀል ሰይጣናዊ ባህሪ ዝተዓደለ ዕሉል ጸረ ህዝቢ ጉጅለ እዩ። እዚ ክውንነትዚ ብውሽጡ ናብ ከቢድ ፖሎቲካዊ ቅልውላው እናተረገገ ክመጽእ ገበር። ምስ ጎረባብቲ ሃገራትን ማሕበረሰብ ዓለምን ድማ፡ ናብ ጽልእን ቅርሕትን ኣትዩ ብዲፕሎማሲያዊ ተነጽሎነት እናቐረረ ክኸይድ ግድን ኮኖ። ካብ ተደጋጋሚ ማዕቀብውን ኣየምለጠን።

ሓይሊ ተቃውሞ፡ ነዚ በብእዋኑ እናበሰለ ዝኸደ ወድዓዊ ኩነታት ሃገርና፡ አብ ረብሓ ዲሞክራሲያዊ ቃልስና ከውዕሎ ኣይበቐዓን። ብኣንጻሩ፡ ዕድላት ዲሞክራሲያዊ ለውጢ እናጎልሁ ክመጹ እንከሎ፡ ሓድሽ ደግሲ ምፍንጫል ፖሎቲካዊ ውድባት ክቐልቐል ይረኣ። ህዝቢ ምሕደራ ስርዓት ህግደፍ መሪሩም ምሒር ለውጢ ክሃርፍ እንከሎ፡ ሓይሊ ተቃውሞ አብ ሕድሕድ ምንጻይ ተሸኪሉ ናይ ህዝብታትና ናይ ቃልስን ለውጥን ድልዎት ይሃርም። ናይዚ ኩሉ እኩብ ድምር ድማ፡ ኣብዝሓ ህዝብታትና ካብ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ እናረሓቐ እንተመጹውን ምስ ህሉው ሓይሊ ተቃውሞ ክውግኑ ኣይከኣሉን። ኣብ ማዕዶ ኮይኖም ዘቋምቱን፡ መረርኦም እናስምዑን ቀጸሉ። ኣብ ሞንጎ ደላይ ለውጢ ህዝብና ብሓፈሻ፡ መንእሲያትና ድማ ብፍላይ፡ ምስ ሓይልታት ተቃውሞና ርኡይ ጋግ ተፈጠረ።

ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ፡ ብቐንዱ ናይ ህዝቢ ቃልሲ እዩ። ብውሱናት መራሕትን ኣባላተንን ጥራሕ ተሰላሲሉ ዝወዕት ብፍጹም ኣይኮነን። ህዝብታትና ዓንዲ ሕቕ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ኮይኖም ወሳኒ ተሳትፎኦም እንተዘየረጋገጸም፡ ዓወት ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ዘይሕሰብ እዩ። ካብ ናይ ህዝቢ ተሳትፎ ወጸኡ፡ ገለ ምቅይያር እንተተኸሰቱውን ናይቶም ቀንዲ ተዋሳኔቱ ዝኾኑ ወገናት፡ ጸቢብ ረብሓታት ካብ ምምላእ ሓሊፉ ንኣብዝሓ ህዝብታትና ጣቕ ዝገብር ኣይኮነን። ወጮ እንተገልበጥኩዎ ወጮ እዩ። ስለዝኾነውን ዲሞክራሲያዊ ቃልስና ንቐድሚት ሶጊሙ ናብ ዓወት ክሰጋገር፡ ብኩራት ህዝብታትና ፈውሲ ክድለየሉ ነይሩም። ካብዚ ፖሎቲካዊ ቅልውላውዚ ንምውጻእ ተሓሲቡ እዩ። ንፈለማ እዋን ጭርሖ ሃገራዊ ዋዕላ ዝተላዕለ። እንተኾነ ግን፡ መስርሕ ቅድመ-ምድላው ሃገራዊ ዋዕላ፡ ኣብ ኣቃውማ ኣሰናዊት ሽማግሌ፣ ምድላውን ምይይጥን ንድፍታት፣ ኣብ ተዋጽኦ ተሳተፍቲ ዋዕላን ብቐንዱ ኣመራርሓን ብዝተራእዩ ዓበይቲ ሕጽረታት፡ ዝተተለመሉ ሽቶ ኣይሃረመን። ስለዚ ድማ፡ ሃገራዊ ዋዕላ፡ ከም መሰጋገሪ ድልድል ብምጥቃም፡ ሃገራዊ ኮምሽን ቆይሙ፡ ቅድመ ምድላው ሃገራዊ ገብኤ ከካይድ፡ ናይ ሓደ ዓመት ሓላፍነት ተዋሃቦ።

ሃገራዊ ኮምሽን፡ ምስ ኣቃውማ ኣሰናዊት ሽማግሌ ዋዕላ ክነጻጸር እንከሎ፡ ኣብ መዳይ ተሳትፎ፡ ምምሕያሽኡ እንተነበር፡ ኣብ ፍትሓውነቱ ሕጽረታት ከም ዝነበር ዘካትዕ ኣኮነን። ልዕሊ ኩሉን ቅድሚ ኩሉን ድማ፡ ምስ ናይ ቀረባን ርኡቕን ሓላባት ፖሎቲካዊ ሓይልታት ተታሓሒዙ፡ ንዝተሓንጸዱ ፖሎቲካዊ ውሳኔታት ዋዕላን፡ ነጻ ህላውነት ኮምሽንን ዝፍፍኡ ተርእዮታት ካብ ቅድሚኡ ከይተፈለዩም ክጓዓዝ ተገደደ። ካብ ሕጽረታት ዋዕላ ተማሂርና፡ ብዙሕነት ህዝብታትና ኣብ ግምት ዘእተው፡ ሰፊሕ ተሳትፎ ናይቲ ኣማዕድዩ ክጥምት ዝጸንሐ ደላይ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ህዝብና ንምስሓብ ዝጸደቐ ውሳኔ፡ ብርኡይ ኣብ

ከቢድ ፊተና እናወደቅ ከደ። ኣብ ውሽጢ ህዝቢ ዝነበሩ ኣባላት ፖሎቲካዊ ውድባት፣ ንተሳትፎ ዘይተወደበ ደላዩ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ህዝብና፣ ትጽቢታቱን ክኸፍሩዎ ተራእዩ። ኣብ ኣኼባታት ሃገራዊ ኮምሽን፣ ክቕልቀል ጀሚሩ ዝነበረ ብርክት ዝበለ ዘይተወደበ ደላዩ ለውጢ፣ ካብቶም መድረኻት፣ ነብሱ እናገለለ ኮደ። በዚ መሰርሕዚ ዝሓለፈ፣ ቅድመ ምድላው ሃገራዊ ኮምሽን፣ ብኣባላት ፖሎቲካዊ ውድባትን መራሕተንን ብሰፊሕ ድምጺ ዝተዓብለለ ሃገራዊ ጉባኤ ከዳሉ ግድን ኮኖ።

ብተዛማዲ ዝሓሸ ቅድመ ምድላው ተኻይዱሉ ተባሂሉ ዝተጋብአ ሃገራዊ ጉባኤ ሃዋሳ፣ ኤርትራዊ ብዙሕነት ኣብ ምሕላው ርኡይ ሕጻረት ከምዘለዎ ብሩህ ኮነ። ሃገራዊ ኮምሽን፣ ኣብ ድሮ ጉባኤ ዘካየደ 3ይ-ስሩዕ ኣኼባኡ፣ ኣብ ልዕሊ ኣባል ሃገራዊ ኮምሽን ዝወሰደ ታህዋኽ ዝመልኦ ጸረ ዲሞክራሲያዊ ስጉምቲ፣ ንሃገራዊ ጉባኤ ብኣሉታ ምጽላው ኣይተረፎን። ናብ ሃገራዊ ጉባኤ ዝቐረበ ጸብጻብ ፈጻሚት ቤት-ጽሕፈት ኮምሽን ድማ፣ ብመንጽር ውሳኔታት ሃገራዊ ዋዕላ፣ ኣወንታውን ኣሉታውን ጎድንታቱ መሃሪ ብዝኾነ መንገዲ ከይቀረበን ብግቡእ ከይተገምገመን ተሰገረ። ሃገራዊ ጉባኤ ሃዋሳ፣ ደላዩ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ኤርትራዊ ብዓብይ ተስፋ ዝተጸበዮኳ እንተነበረ፣ ካብ ቀንዲ ኣጀንዳታት ወጻኢ፣ ኣብ ካልኣዊ ጉዳያት ጊዜኡ ካብ ምብኻን ዓዲ ኣይወግለን። ብሰንኪ ተጻራሪ ሒሳባት ፖሎቲካዊ ኣይልታት፣ መበገሲ ዝኾነውን ንድፊ ፖሎቲካዊ ገምጋም ዘይተዳለዉሉ መድረኽ እዩ። እተን ዝርከበን ዝቐረበ ንድፍታት ድማ፣ ጉባኤኛታት ኣብ ጉጅለታት ተኸፋፊፎም ከመያየጡሉ ዝፈተኑኳ እንተኾነ፣ ብሱልን ዓሚቕን ምይይጥ ዝተኻየደሎም ኣይኮነን። ኣብ ምይይጥ ጉጅለታት ከመሓየሹ፣ ከወጹን ክኣትዉን ተባሂሎም ዝፈሰሱ ዝተፈላለዩ ርእይቶታት፣ ሰክረታርያ ጉባኤ ኣብ ግምት ከምዘእትዎም ቃል ዝተኣተዎኳ እንተነበረ፣ ተጻፊፎም ተባሂሎም ዝተዘርግሑ ሰነዳት ጉባኤ፣ ንኲሎም ፍልልያት ኣቕጥፎም ከምዝተዘርግሑ ጋህዲ ኮነ።

ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ሃዋሳ፣ ዝለዓለ መግለጺኡ፣ መናብር ሃገራዊ ባይቶ ኣብ ምቅርማት ዝተመሰረተ ምንባሩ፣ ላዕለዎት መራሕቲ ፖሎቲካዊ ኣይልታት፣ ኣብ መድረኽ ዓው ኢሎም ዝተዛረቡሉ ሓቂ እዩ። ስለዝኾነውን "ሓባእ ቁስሉስ ሓባኢ ፈውሱ" ከይንኸውን፣ ሃገራዊ ጉባኤ ሃዋሳ፣ ዓበይትን መሰረታውን ፍልልያት ኣቕጥፋ ዝተዛዘመ ጉባኤ እዩ ነይሩ ምባል ካብ ሓቂ ምርሓቕ ኣይኮነን። ናይዚ ተግባራዊ መግለጺ ድማ፣ ንጥፊታት ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ፣ ከም ትጽቢት ደለይቲ ለውጢ ህዝብታትና ክኸውን ኣይበቕዐን ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ካብ እዋን ናብ እዋን፣ ናብ ዓሚቕ ፖሎቲካዊ ቅልውላው እናተሸመመ ክኸይድ ይረኣ።

መሰረታዊ ፍልልያቱ ብግቡእ ከይፈተሸን መወገኒ ከይገበረን ካብ ዝወጸ 1ይ-ሃገራዊ ጉባኤ፣ ዝተመረጸ ሃገራዊ ባይቶ ይኹን ፈጻሚት፣ ብመንፈስ ምክብባርን ምክእኣልን ኣብ ዕዮታት ሃገራዊ ባይቶ ተጻሚዱ ኣድማዒ ንጥፊታት ከካይድ ምጽባይ ኣይከኣልን። እቲ ዝኸፍኦ መግለጺኡ ግን፣ ነቲ ዝርከቡ ኣብ ሃገራዊ ጉባኤ ዝጸደቑ ፖሎቲካዊ ቻርተርን ሕገ-ህንጻን ብርኡይ ዝዳፋእ ውሳኔታት ከመሓላልፍ ምምልካትና እዩ። ሃገራዊ ባይቶ ኣብ ካልኣይ ስሩዕ ኣኼባኡ፣ ካብ ቀንዲ ኣጀንድኡ ወጻኢ፣ ኣብ ልዕሊ ደምሓኩኤ ምምሕራራዊ ስጉምቲ ንምውሳድ ዘባኸኖ ጊዜን ዝበጽሖ መደምደምታን፣ ኣብ ልዕሊ ዝጸንሐና "ገጸብ" ብግራጭ ከም ምውጋእ ዝቐጸር መሪር ቃንዛ ገዲፋ ዝሓለፈ እዩ ምባል ይከኣል። ካብ ዓበይትን ወሰንትን ኣጀንዳታት 2ይ-ስሩዕ ኣኼባ ኤሃባደሉ፣ ን2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ ዘዳሉ ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ምቕም ነበረ። እንተኾነ ግን እኹል ጊዜ ኣይነበሮን። ከም መዋጽኦ፣ መሪሕነት ባይቶ ምስ ፈጻሚት ባይቶ ኮይኑ፣ ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ከቕውም ሓላፍነት ኣሸከሙ እዩ ዝዛዘመ። እንተኾነ ግን ኣብ ጽባሕ 2ይ-ስሩዕ ኣኼባ 'ኤሃባደሉ' ዝተኻየደ ኣኼባ ፈጻሚት ባይቶ ድማ፣ ኣብ ናይ ስልጣን ምቕርቕስ ተጻሚዱ ስለዝቐየሩ፣ ምስ መሪሕነት ባይቶ ብሓባር ክዓዎ ዝተሸከሞ ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ናይ ምቕም መደብ፣ ክፍጽም ኣይከኣለን። ስለዝኾነ ድማ፣ ካብ ወርሒ ታሕሳስ 2012 "ሀ" ኢልካ ክጅመር ዝነበሮ ቅድመ ምድላው 2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ፣ ንልዕሊ ሹዱሸተ ወርሒ ክሰጋገር ግን ኮነ። ክሳብ ኣምላ 01-2013. ከልብን መዓልትን ከይጸዋዕኩም ይመጹ ከምዝበሃል፣ ልዕሊ ሹዱሸተ ወርሒት፣ 2ይ-ስሩዕ ኣኼባ ሃገራዊ ባይቶ ኣብ ዝፈጠሮ ቅልውላው ጥሒልና፣ ሕድሕድና እናተሓማተልና፣ ወርሒ ኣምላ ሰተት እናበለት ደበኽ በለት።

ፈጻሚት ቤት-ጽሕፈት ባይቶ ብ01 ኣምላ 2013 4ይ-ስሩዕ ኣኼባኡ ጀመረ። እዚ ኣካልዚ ኣብ መሰርሕ ኣኼባኡ፣ ተስፋ ዝህብ ገምጋም ሕሉፍ ንጥፊታቱ ከምዘካየደ ዘይከሓድ ሓቂ እዩ። ንመጻኢ ከትኩረሎም ዝግባእ ዓውድታት ብዝሓሸ ከንጽር ፈቲኑ ምንባሩውን ይፍለጥ። እንተኾነ ግን ካብ 13-ኣምላ ንደሓር ምስ መሪሕነት ባይቶ ዝቐጸለ ሓባራዊ ኣኼባ፣ መደምደምትኡ ኣይጸበቐን። መሪሕነት ባይቶ ዝመርሖ ሓባራዊ ኣኼባ፣ 2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ ብዘተኣማምን ዝወወተሉ ቅነዕ ኣንፈት ክሕንጽጽ ኣይበቐዐን። ኣብ ሞንጎ ፖሎቲካዊ ኣይልታት ተፈጠሩ ዝጸንሖ ዘይምትእምማን ዝፍወሰሉ መርሀ ኣየቐመጠን። "ግግሮጭ ኣይጸብቐ" ኮይኑ ነገሩ። ኣብ ኣቃውማ ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ዝተኸተሎ ግጉይ ኣገባብ ከይኣኸሎ፣ ኣብ መደምደምታ ድማ፣ ካብ ሕገ ህንጻ ሃገራዊ ባይቶ ወጻኢ፣ ብዘይ ፍትሓዊ ኣገባብ፣ ንኣራ-መንበር ፈጻሚት ባይቶ ካብ ሓላፍነቱ ብምውራድ፣ ኣብ ኣይሊ ተቐውሞ ኣድሽ ፖሎቲካዊ ቅልውላው ብምውላዕ፣ ኣብ ቅድመ ምድላው 2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ፣ ዘይጥዑይ ሃዋሁው ክሰፍን ዝበረ።

ብዘይካቶም ንውሳኔ መሪሕነት ባይቶ ዝደገፉ ፖሎቲካዊ ውድባት፣ መብዛሕትኦም ኣባላት ሃገራዊ ባይቶን ፖሎቲካዊ ኣይልታትን፣ ነቲ ዝተመሓለፈ ዘይሕጋውን ዘይፍትሓውን ውሳኔ፣ ብትረት ተቐዋሞም፣ ህጹጽ ኣኼባ ሃገራዊ ባይቶ ክካየድ ጠለቡ። መሪሕነት ባይቶ ንዝፈጸሞ ሕጋዊ ጥሕሰት ክከላኸል እንተፈተነውን ብኹሉ ሸነኻት ተኸቢቦ መምለጢ ኣይረኸበን።



እንተኾነ ግን ካብ ተሓታትኑት ንምህዳም፡ ናይ ኣባላት ሃገራዊ ባይቶ ጠለብ ህጹጽ ኣኼባ ንጎድኒ ጎሰዮ፡ ኣቡ-መንበር ፈጻሚት ባይቶ ናብ ቦትኡ ብምምላህ፡ ፈጻሚት ባይቶ ውሽጣዊ ምትዕርራይ ክገብር ጸውዒት ብምቕራብ ደሃዩ ኣጥፊኡ። ኣቡ-መንበር መሪሕነት ባይቶ፡ ኣብ 2ይ-ስሩዕ ኣኼባ ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ፡ ንስምዒት ኣብዝተሓዘሉ ኣባላት ሃገራዊ ባይቶ መዝሚዙ፡ ፖሎቲካዊ ቻርተርን ሕገ ህንጻን ሃገራዊ ጉባኤ ዘይፈቕደሉ ውሳኔ ብምምሕልላ፡ ዝወረደ ፖሎቲካዊ ቅልውላው ገና በሰልኡ ከይሓወዩ እንክሎ፡ እንደገና ካልእ ፖሎቲካዊ ቅልውላው ክደግስ ምግባር ብቐረጸሉ ክስገር ዝኸለል ኣይኮነን። ኣይግባእን ድማ። ዘይሕጋዊ ውሳኔ መሪሕነት ባይቶ፡ ኣብ ሞንጎ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ብኣፈሻ፡ ኣብ ሞንጎ ኣባላት ሃገራዊ ባይቶ ድማ ብፍላይ፡ ዝጸንሐ ዘይምትእምማን ከይተሰገረ እንክሎ፡ ካልእ ሓድሽ ቅልውላው ምውልዑ፡ ን2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ ብኣለታ ዝጸሉ ኩነታት ተኸሰቲ ኣሎ። ኣቡ-መንበር ፈጻሚት ባይቶ ናብ ንቡር ቦትኡ እንተተመለሰውን፡ እቲ ኣቐዲመ ዝወረደና ቅልውላው ዘስግቦ ዘይምትእምማን ኣይሓወዮን። ክሳብ ሎሚ ንጥፈታት ፈጻሚት ባይቶ ሂወት ኣይዘርእን። ምስ ኩሉ ሕልኸልኻት ክትቀውም ዝተባሃለት ኣሰናዳዊት ሽማግሌ ድማ፡ ደሃያውን ኣይስማዕን ዘሎ። እነሆ ድማ መጻልቲ ጉባኤ ብዘይ ዝኾነ ቅድመ ምድላው እናተቐረበ ይመጽእ ኣሎ። ዝኾነ ይኹን ቅድመ ምድላው ከይተጀመረ እንክሎ፡ መጻልቲ ጉባኤ ሰተት እናበለ ይኣቲ ብምህላው፡ እንታይ ዓይነት ጉባኤ ኢና ክነሰላስል ዝብል ሕቶ ምልዓልን ሸቐልቀል ምባልን፡ ዘገርም ኣይኮነን። ኣዝዩ ዘተሓሳስቦ እዩ። ምኽንያቱ ብዘይ ብቐዕን ጽፋፍን ቅድመ ምድላው፡ ይትረፍ ሃገራዊ ጉባኤ፡ ንኡሽተይ ውራይውን ምዕዋት ስለዘይከኣል።

2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ፡ ብተዛማዲ ንመጻኢ ዝሓሸ ተስፋ ዝገበረሉ ጉባኤ ክኸውን፡ ውድብና ሰደግኤ ቅነዕ መዋጽኦ ኢሉ ዝኣምነሎም መፍትሒ ሓሳባት ዝስዕቡ እዮም።

1. ንድፊ ፖሎቲካዊ ገምጋም ኩነታት ሃገርናን ህዝብታትናን ተዳልዮ፡ ኣብ ሞንጎ ኩሎም ተሻረኹቲ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ብሱል ምይይጥን ክትዕን ክክዩደሉ ይህልዎ። ድሕሪኡ ሲቪክ ማሕበራትን ህዝብን ክመያየጡሉን ሰፊሕ ዕድል ክወግዎም የድሊ። ምኽንያቱ፡ ሓባራዊ መቃለሲና ካብ ሓባራዊ ገምጋምና ስለዝጠበስ።
2. ካብ ፖሎቲካዊ ገምጋም ህሉው ኩነታት ዝፈልፈሉ ሓባራዊ ንድፊ ፖሎቲካዊ ቻርተርን ሕገ ህንጻን መድረኻዊ ዕማማትን ክዳሎን፡ ብቐጻምነት ብደረጃ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ሰፊሕን ዓሚቕን ምይይጥ ክክዩደሎምን ሓባራዊ ተረድኦ ክጥረየሎምን የድሊ ንብል። ናብ ሲቪክ ማሕበራትን ህዝብን ወራዱ ድማ፡ ምይይጥ ክክዩደሉ ክምዕብልን ክመሓየሽን ይህልዎ።
3. ኣብ ሓባራዊ ፖሎቲካዊ ገምጋም ተሰራቱ ብጉባኤ ዝጸደቐ ፖሎቲካዊ ቻርተርን ሕገ ህንጻን መድረኻዊ ዕማማትን ብዕግበት ዝተቐበሉን ብተዛማዲ ብብቐጻት ክመርሑን ከወሃህዱን ዝኸለሉ መሪሕቲ ኣቃውማ ብዝምልከት፡ ብግቡእ ምዝታይን ኣብ ምርድኻእ ምብጻሕን የድሊ።
4. ኣሰናዳዊት ሽማግሌ 2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ ነዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሰነዳት ካብ ምድላው ጀሚሩ፡ ኣብ ሙሉእ መስርሕ ምይይጥ፡ ብብቐጻት ዝጠበኡን ዝመርሑን፡ መስርሕ መረጻ ተሳተፍቲ ጉባኤ ድማ፡ ፍትሓውን ምዕሩይን ኮይኑ ክክዩደሉ ዘተሓሳቡሉ፡ ንሃገራዊ ጉባኤ ጽፋፍ ቅድመ ምድላው ዘካይዱ፡ ሰባት ዝሓቕፈ ምኻኑ ምርግጋጽ የድሊ።

ኩላትና ከምዘይንስሎቶ፡ ውጽኢት ቀዳማይ ሃገራዊ ጉባኤ ሃዋሳ፡ ህዝብታትና ዝተጸበዩዎ ውጽኢት ከመዝግቦ ዘይከኣሉ፡ ብቐንዱ ሕመቕ ኣመራርሓ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ተቐውሞና ምኻኑ ክንኣምነሉ ይግባእ። ህዝብን ሃገርን ኤርትራ፡ ካብ እዋን ናብ እዋን ንዝኸፍኦ ሓደጋ ብርሰት ኣብ ዝቃልዑሉ ዘለዉ ዘስግእ ወቕቲ፡ ካብ ቀንዲ ኣጀንዳ ተፈንቲትና፡ ኣብ ሕድሕና እናተናቐርና ዕድመና ክክሕልፍና፡ ናይ ገበን-ገበን ምኻኑ ከም ዕረ ዝመረረ፡ ግን ድማ ሓቂ ብምኻኑ ክንውሕጦ ይህልወና። ትምክሕቲ፣ ጸቢብ ወድባውን ጉጅላውን ሓሳባት፡ ንኡሽተይ ዓቕብ ዘይደቡና፡ ሽንጥሮ ዘስግሩና ከምዘይኮኑ፡ ሕርሕራይ ጌርና ካብ ሕሉፋት ውድቀታትና ክንመሃር ይግባእ።

ህዝብን ሃገርን ብኣዝዩ ዘሰክፍ ኩነታት ኣብ ዝበርስሉ ዘለዉ እዋን ብምኻኑ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ፖሎቲካዊ ስልጣን ካብ ድምጺ ህዝቢ ጥራሕቶ ትርክብ ኢሉ ዝኣምን ሓይሊ ተቐውሞ፡ ኣብ ዘላቑ ዕላማታት ዘለዎም ፍልልያት ኣትኩሩ ሕድሕዱ ዝናቐረሉ ምንም ምኽንያት የብሉን። ፍልልያቱ ብስልጡን ኣገባብ ዘመሓድረሉ መርህ ብምኽታል፡ ኣብ ህጹጽን ቀዳማይን ሓባራዊ ዕላማታት ኣትኩሩ፡ ቅነዕን መትክላውን ናይ ዝምድና መርህታት ብምኽታል፡ ካብ ምቕላስ ወጻኢ ካልእ ኣማራጺ የለን። ስለዝኾነውን ከም ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኣብ ዝበሉ ተሸኪምናዮ ዘሎና ረዘን ሓላፍነት ብብቐጻት ንምፍጻም፡ 2ይ-ሃገራዊ ጉባኤ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ፡ ብሰፊሕን ንቐሕን ተሳትፎ ህዝብታትና ብወገት ንምዝሃም ኣብ ዝካየድ ሰፊሕን ጽፋፍን ቅድመ ምድላው፡ መሪሕ እጃምና ክክበርክት ይግባእ። እንተዘይኮይኑ፡ "ጩው ንባዕልኻ ክትብል መቐር፡ እንተዘየሎ እምኒ ተብሂልካ ክትሰንዶ ኢኻ" ዝብል ምስላ ኣበው፡ ኣብ ልዕሊና ዝተንጠልጠለ ዘይምሕር ህዝባዊ ፍርዲ ምኻኑ ክንግንዘብ ከድሊ እዩ ንብል።

**አብ ቅነዕ መትከላዊ መርሆ ዝተመሰረተ ዝምድና፡  
ሓይልታት ተቃውሞ፡ ህጹጽ እዋናዊ ጠለብ እዩ።**

ዝምድናታት ሓይልታት ተቃውሞ ኤርትራ፡ አብ ቅነዕ መርሆ ዝተሰረተ ክኸውን ኣሎዎ ክበሃል እንክሎ ትርጉሙ ኣገዩ ዕዙዝ እዩ። ናይ ዝምድናታትና መሰረታዊ መበገሲ፡ ገምጋም ህሉው ኩነታት ሃገርን ህዝብን ኤርትራ እዩ። ነብሲ ወክፍ ፖሎቲካዊ ሓይሊ፡ ካብዚ ተበጊሱ እዩ እዋናውን ዘላቕን መፍትሒታት፡ ብደረጃ ፖሎቲካዊ ፕሮግራም ዝቐርጽ። በብመድረኹ ንዝቐምጠም ዕላማታት ዘዕውት፡ ንሕቶ ምልመላ፣ ህንጻትን ምውፋርን ሓይልታት ዘነጸር ስትራቴጂ፣ ፖሊሲታትን ናይ ተግባር ስልታታትን ዝሕንጽጽ። ኩሎም ፖሊሲታት፣ ስትራቴጂታትን ስልታታትን ናይ ሓደ ፖሎቲካዊ ውድብ ነጻብራቕ ፖሎቲካዊ ዕላምኡ ክኾነ ኣሎዎም። ንመሰረታዊ እምነታት ተገዛኒቲ ዘይኮነ ስትራቴጂታትን ስልታታትን፡ ጊዜያዊ ረብሓ ካብ ምምላእ ሓሊፎም ትርጉም የብሎምን። ስለዚ ኩሉ ጊዜ አብ ምንጻር ፖሊሲ፣ ስትራቴጂን ስልታትን ቱኸረት ዘድልዮ መሰረታዊ ሕቶ እንተሃልዮ፡ ንፖሎቲካዊ ፕሮግራም ናይቲ ውድብ ክሳብ ክንደይ ኣገልገልቲ እዩም ዝብል እዩ።

አብ ገምጋም ህልው ኩነታት ኤርትራ፡ ተመሳሳሊ ኣረኣእያ ዘለዎም ፖሎቲካዊ ውድባት፡ ተመሳሳሊ ፖሎቲካዊ ኣማራጺ(ፖሎቲካዊ ፕሮግራም) ክውንኑ ከም ውሁብ ክውሰድ ይከኣል። እንተኾነ ግን፡ እዚ ናይ ኩሉ ጊዜ ሓቂዮ ማለት ኣይኮነን። ንኣብነት፡- ስርዓት ህግደፍ፡ ንኩሎም ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ዝግፈን ምዃን፣ ፍትሕን ርትዕን ዝበሃል ኣልቦ ምግባር፣ ብዓንደ ርእሱ፡ ብሰፊሕን ንቐሕን ተሳትፎ ህዝብታትናን ፖሎቲካዊ ሓይልታትን ዝጸደቐ ሃገራዊ ቅዋም ዘይብሉ ምዃን ጸሓይ ዝወቐዮ ሓቂ እዩ። ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ ኩሎም ጽላታት ቁጠባ ኣብ ትሕቲ ሙሉእ ዋንነት መንግስቲ ገቢቲ፡ ጉጅላዊ ስልጣኑ መደልደሊ ይጥቀመሉ ምህላወ ዘየካትዕ እዩ። እዚ ስርዓትዚ ብፈላሊኻ ግዛእ ስልቲ እናተመርኩ፡ ንሃይማኖታዊ እምነታት ክገህስ ምጽናሉን ምህላወን ሓቂ እዩ። ብሄራት ኤርትራ መሰሎም ማዕርነቶምን ጥራሕ ዘይኮነህ ህልውናኦም ዝኸሓደ ምዃን፡ ናይ ሓባር ሚዛን ከቐምጡ ይኸእሉ። ኮታስ ብፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ፡ አብ ዘበነ ስልጣኑ፡ ብዝተፈላለዩ መልክዓት ዝግለጹ በደላት ዘይበጽሑ ክፋል ሕብረተ-ሰብ የልቦን ኣብ ዝብሉ ሓቕታት ሓባራዊ ገምጋም ከቐምጡ ይኸእሉዮም። እዚ ንህልው ክውንነት ሃገርና ዘንጸባርቕ ሓባራዊ ገምጋም፡ መፍትሒኡ እንታይ ይኹን ኣብ ዝብል ግን፡ ኣብ ሞንጎ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኣብ ኣማራጺ ሓሳብ ፍልልይ ክህሉ ይኸእል።

ንኣብነት፡ ካብ ህሉው ባህሪያት ስርዓት ህግደፍ ብምብጋስ፡ ንመጻኢት ኤርትራ ዝሓሸ ስርዓት እንታይ ይኹን ዝብል መሰረታዊ ሕቶ- ገሊጻም ሊበራላዊ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት(ፕሪዚዳንታዊ) ከም ዝሓሸ መፍትሒ ከቐምጡ ይኸእሉ። ምስ ናይ መሬት ሕቶ ብዝተሓሰረ ድማ፡ መሬት ብውልቀ ክውነን፡ ክሸየጥን ክልወጥን ሙሉእ መሰል ዘረጋግጽ ክኸውን ኣሎዎ፤ ናይ ብሄራት መሰልን ማዕርነትን ድማ፡ ኣብ ክሊ ልኣላውነትን ሓደነትን ኤርትራ ጥራሕ ይረጋገጽ ኣሎም ከም ፍታሕ ዘቐምጡ ክኾኑ ይኸእሉ። እዚ ባዕሉ ዝኸኣለ ፖሎቲካዊ ኣማራጺዮ።

በቲ ካልእ ሸነኽ ድማ፡ ንብዙሕነታዊ ክውንነት ህዝብታትና ኣብ ጸብጻብ ብምእታው፡ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ክትከል፣ ናይ መሬት ሕቶ፡ ኣብ ትሕቲ ህዝባዊ ዲሞክራሲያዊ መንግስቲ ክውነን፡ መሬት ክሸየጥን ክልወጥን ዘይፈቅድ፣ ንኣረስታይ መሬት ብማዕረ ተመቐሉም ክጥቀመሉ፡ ምስ ድልየትን ተበግሶን ኣፍራይነቱ ብዘይንጸ መንገዲ፡ በብእዋኑ ናይ መሬት ምድልዳል ክግበር ዝኣምኑ ክኾኑ ይኸእሉ። ኣብ ሕቶ ብሄራት ድማ፡ ኣብ ማዕርነትን ፍቶትን ዝተመሰረተ ዲሞክራሲያዊ ሓደነት ንምርግጋጽ፡ ብሄራት ናይ ባዕላቶም ዕድል ባዕላቶም ናይ ምውሳን መሰሎም ብዘይ ደረት ክኸበረሎም ይግባእ ዝብል እምነት ዘለዎም ክኾኑ ይኸእሉ። እዚ ድማ ካልእ ባዕሉ ዝኸኣለ ፖሎቲካዊ ኣማራጺዮ። ንኣብነት ውድብና ሰደግኤ ነዚ ካልኣይ ኣማራጺ ዝኣምንን ንምዕዋቱ እናተቐለሰሉ ዝመጸን እዩ።

ብዘይካዞም ካብ ሓባራዊ ገምጋም ህሉው ኩነታት ተበጊሶም፡ ግን ድማ፡ ዝተፈላለዩ መፍትሒ ሓሳባት(ፖሎቲካዊ ኣማራጺታት) ዘቐምጡ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ወጻኢ፡ ኣብ ማእከል ኮይኖም ዝዋሰኑ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ምህላዎም ዘይሰሓት እዩ። ብርግጽ እዞም ኣብ ሞንጎ ዝዋሰኑ ፖሎቲካዊ ሓይልታት፡ መደብ-ዕድሃም ኣብ ቃራና ዘቐምጡ ነናይ ባዕላቶም ምክንያት ከምዘለዎም ፍሉጥ እዩ። ውዲሉ ሓዲሩ ግን፡ ካብተን ክልተ ኣብ ላዕሊ ዝተቐመጠ ንጹራት ፖሎቲካዊ ኣማራጺታት ወጻኢ ክኾኑ ኣይከእሉን። ምስ ብቐዓት፣ ምውህላል ተሞክሮን ምዕባላ ህሉው ንቐሕት ህዝብታትና ተኣሳሲሩ ዝንጸር ምዃኑ ኣይተርፍን። ኣብ ሞንጎ ተንጠልጠልካ ምቕጻል ስለዘይከኣል።

አብ ሞንጎቶም ካብ ህሉው ሓባራዊ ገምጋም ኩነታት ኤርትራ ተበጊሶም፡ ተመሳሳሊ ፖሎቲካዊ ኣማራጺ ዘቐምጡ ሓይልታት ክምስረት ዝግበእ ምሕዝነት፡ ኣብ ዘላቑ ዕላማታት ዝተመሰረተ ስትራቴጂያዊ ምሕዝነት ይኸውን። ብርግጽ ኪንዮ መሰረታዊ ዕላማታት ዝመጹ ኣገደስቲ መዐቀኒታት ምህላዎም ብዘይ ምዝንጋዕ እዩ። እዚ፡ እቲ ወሳኒ ረጃሒ ናይቲ ዝምድና ምዃኑ ንምንጻርዮ።

አብ ሞንጎቶም አብ ህሉው ኩነታት ምግምጋም ሓባራዊ ሚዛን ዘለዎም፣ አብ መልክዕ ውደባ ይኹን ባህሪ ናይቲ ክትከል ዝቃለሱሉ ፖሎቲካዊ ስርዓት፣ አብ ሃገራዊ ሓድነት ስግኣት ዘይፈጥር ምዃኑ ሓባራዊ ዕግበት ዘለዎም፣ ግን ድማ አብ መፍትሒ ሓሳባት/አማራጺታት ዝተፈላለዩ አማራጺ ሓሳባት ዝሓዙ ፖሎቲካዊ ውድባት፣ እንተወሓደ አብ መድረኻዊ ሕቶታት ሓባራዊ መርገጽ ክህልዎም ውሁብ እዩ። 1ይ. ናይ ኩሎም ጸገማትና ቀንዲ ተሓታቲ ስርዓት ህግደፍ ምዃኑ፤ ነዚ ስርዓት ዚ ብቐዳምነት ምውጋድ ድማ፣ ንሓባራዊ ረብሓ ዘገልግል ምዃኑ፤ 2ይ. ፖሎቲካዊ ስልጣን ካብ ድምጺ ህዝቢ ከም ዝርከብ ብምእማን፣ ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ህግደፍ፣ ዝህሉ መሰጋገሪ መድረኽ ሰላማውን ዲሞክራሲያውን ኮይኑ ክዘዘም፣ ናይ ሓባር ዕግበት ክህልዎም ዝኽእል ብምዃኑ፣ አብ ምዕዋት ህጹጻት መድረኻዊ ዕላማታት፣ ዓቕምታቶም ኣወሃሂዶም ዝቃለሱሉ ምሕዝነት ክፈጥሩ ከምዝግበእም ዘካትዕ ኣይኮነን። አብ ትሕቲ ብንጹር መትከላዊ መርሆ ዝተገርሐ ሰፊሕ ሕብረ-ብሄራዊ ግንባር ይዛመዱ ማለት እዩ።

ብኣንጻሩ አብ ሞንጎ ዝተፈላለዩ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኤርትራ፣ አብ ገምጋም ህሉው ኩነታት ሃገርናን ህዝብታትናን፣ ባህርያት ህሉው ስርዓት፣ አብ ፖሎቲካዊ ዕላማታት፣ ስትራቴጅን ስልትን ርእይታት ፍልልያት ዘለዎም ኣሎዉ።።

ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ፣ አብ ዘበነ ስልጣኑ፣ አብ ልዕሊ ህዝብታት ኤርትራ፣ ዝተፈላለዩ መልክዓት ዘለዎም፣ ወጽዓታትን ግህሰት ሰብእውን ደሞክራሲያውን መሰላት ከውርድ ጸኒሑን ኣሎን። ሓደ ካብእም ድማ፣ ምግባስ መሰል ሃይማኖታዊ እምነታት እዩ። አብዞም ዝሓለፉ ልዕሊ 22 ዓመታት ዘበነ ስልጣን ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ፣ አብ ልዕሊ ኣመንቲ ሃይማኖታት፣ እስልምናን ክርስትናን፣ ገደብ ኣልቦ ግፍዓታት እናውረደ መጸኢ ኣሎ። ነቶም ብብእዎኑ አብ ልዕሊ ኣመንቲ ሃይማኖታት እናውረደም ዝጸንሑን ዘሎን ግፍዕታት ቀንዲ መበገሲኦም፣ ፖሎቲካዊ ስልጣን ኢሳይያስን ጉጅለኡን ንምሕላው ጥራሕ እዩ። እቶም ግህሰታት፣ ዝተፈላለዩ መግለጺታት ዝዋሃዎም እዮም። ንኣብነት፣ ኣመንቲ ሃይማኖት ጀሆሻን ጳንጠ ቆስጣልን ምስ ሃገራዊ ኣገልግሎት ብዝተታሓሓዙ፣ ከበድ ግፍዕታት ወሪዱም፤ ሃገራዊ መንነቶም ክሳብ ምምንዛዕ ዝኸደ ግፍዕን በደልን ዝተቐበሉ ወገናት እዮም። ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምና ዝኾነ መራሕቲ ሃይማኖትን መማህራንን ድማ፣ መሳርሒ ጀሃዳዊ ምንቅስቓስ ዝብል ሽም ተለጠፉም፣ ንማእሰርቲ፣ ምስዋርን ሞትን ተቓሊዶም እዮም። አብ ልዕሊ ላዕለዎት መራሕቲ ኦርቶዶክስ ካቶሊክን ዝወርድ ዘሎ ግህሰት መሰልን ማእሰርትን ድማ፣ ካልእ ክፉእ መግለጺ ፋሽስታዊ ስርዓት ኢሳይያስ እዩ። እዚ ስርዓት ዚ፣ ዝቐርቦን ዝርሕቆን ሃይማኖት ዘይብሉ፣ ብብእዎኑ አብ ልዕሊ ኣመንቲ፣ ሰፍ ዘይብሉ ግህሰታት እናውረደ ዝመጸ፣ እንተኸኢሉ፣ ሃይማኖት ዘይብሉ ህግደፋዊ ማሕበረሰብ ክሃንጽ ዝህቅን ዘሎ ጨካን ስርዓት እዩ። ስለዚ ናይ ህዝብታትና ናይ ሃይማኖት መሰል ሕቶ፣ ተባራዕን እዋናውን ናይ ዲሞክራሲ ሕቶ ምዃኑ ዘካትዕ ኣይኮነን።

አብ ሞንጎ ዝተፈላለዩ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኤርትራ፣ ምስ ናይ ሃይማኖት ሕቶ ብዝተሓሰረ ዝተፈላለዩ ገምጋማትን ኣረኣእያታት እናተንጸባረቐ ምምጸኦም ግን ሓቂ እዩ። ገለ ወገናት፣ አብ ልዕሊ ሓደ ሃይማኖት ዝወርድ ግህሰትን በደልን ካብ ክልኡት ዝኸፍኡ ገይሮም ብምጉላህ፣ ትሑት ንቕሓት ህዝብታትናን ናይ ከባቢ ጽልዋን ብምጥቃም፣ ፖሎቲካዊ ፕሮግራም ቀሪጸም አብ ሃይማኖት ዝተመስረተ ውደባ ፈጠሮም ጸረ ህግደፍ ቃልሲ ከካይዱ ዝጸንሑ ኣሎዉ። እዚ መልክዕ ውደባዚ ሓዘም ዝተበገሱ ተቓለሰቲ፣ አብ ሓደ እዋን፣ ናብ ጫፍ ዝኸደ ተግባራዊ ምንቅስቓስ የካይዱ ምንባሮም ዝዝንጋዕ ኣይኮነን። እዚ ኣንፈት ዚ አብ መስርሕ መልክዕ እናለወጠ ዝመጸኡ እተኾነ፣ መሰረታዊ ትሕዝቱኡ (ዕላምኡን መልክዕ ውደባኡን) ግን ኣይተቐየረን ዘሎ። ክሳብ ሎሚ አብ ሃይማኖት ዝተመስረቱ ውድባት ሃንጸም ኣንጻር ህግደፍ ዝቃለሱ ዘለዉ፣ ካብ ኣመንቲ ሃይማኖት እስልምና ዝኾነ ውሱናት ኤርትራውያን ወገናትና ጥራሕ ምዃናም አብ ባይታ ዘሎ ሓቂ እዩ።

ብቲ ካልእ ወገን ድማ፣ አብ ሃገርና ሓደ ኣዝዩ ዝኸፍኡ ካልእ ዝጠዓም ዝበሃል ሃይማኖት የሎን። ኩሎም ሃይማኖታትና ብህሉው ስርዓት ህግደፍ ተራኺሶምን ተቀሪዶምን ኣሎዉ። አብ ሃገርና ዝኾነ ይኹን ኣማኒ ሃይማኖት፣ ብነጻነት ምስ ፈጣሪኡ ተራኺቡ ጸሎት ከካይድ መሰሉ ዝተነፍገ እዩ። ዓበይቲ መራሕቲ ሃይማኖታትና ንማእሰርቲ፣ ሞትን ምስዋርን ግዱድ ውትህድርናን ተቓሊዶምዮም። ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ፣ ብኹሉ መለክዒታት፣ ሃይማኖታትና፣ መሳርሒ ፖሎቲካዊ ስልጣኑ ክገብረን ከይሰልከዩ ዝሰርሕ ዘሎ እዩ። ስለዚ ናይ ሃይማኖት ሕቶ ከም መሰረታዊ ናይ ዜጋታት ናይ ዲሞክራሲ ሕቶ፣ ብሃገር ደረጃ ብሓባር ክንቃለሱሉ ዝግባእ ምበር፣ ሓደ ሃይማኖት ካብቲ ካልእ ሃይማኖት ዝተፈለየን ዝኸበደን በደል ከምዝበጽሖ ብዘሰምዕ፣ ናብ ሓደ ሃይማኖት ዝዘወገ ፖሎቲካዊ ስርዓት ንምትካል ዝዓለመ ፖሎቲካዊ አማራጺ ምሓዝ፣ ንህሉው ኤርትራዊ ክውንነት ዘዩንጸባረቐ፣ መልክዕ ውደባኡ ይኹን ከወውቶ ተበገሱሉ ዘሎ ዕላማ ግጉይ እዩ ዝብል እምነት ዘለዎም ኣሎዉ። ካብኡ ንላዕሊ ድማ፣ ንህሉው ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ ብምውጋድ፣ ህዝብን ሃገርን ካብ ኣንጻላልዮም ዘሎ ናይ ብርሰት ሓደጋ ንምንጋፍ አብ እነካይዶ ቃልሲ፣ ክነረጋግጽ ዝግባእ ሃገራዊ ሓድነት አብ ሓደጋ ዘውድቕ እዩ። ምስ ብዙሕነታዊ ክውንነትና ዝኸይድ መልክዕ ውደባን ዕላማን ኣይኮነን ዝብል እምነት ዘለዎም ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኣሎዉ።

አብ ሞንጎዞም ዝተፈላለዩ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኤርትራ ዘሎ ናይ ኣረኣእያ ፍልልይ፣ ካብ ገምጋም ህሉው ኩነታት ሃገርናን ህዝብታትናን ዝብገስ ናይ ዕላማን መልክዕ ውደባን ፍልልይ ብምዃኑ፣ ብቐሊሉ ዝተዓረቐ ኣይኮነን። አብ ሞንጎዞም ፖሎቲካዊ

ሓይልታትና ዝጸንሑን ዘሎን ዘይምትእምማንን ምጥርጣርን ኣብ ቦትኡ እናሃለው፡ ንኩሎም እተራኽብ ቀጣን ገመድ፡ ስርዓት ህግደፍ ናይ ሓባር ጸላኢና ምኅኑ ጥራሕ እዩ።

ኣብ ሞንጎ ሃይማኖታዊ ውድባትን ካልኣት ብሄራዊያንን ሕብረ ብሄራዊያንን ውድባትን ዘሎ ፍልልይ፡ ብድምጺ ህዝቢ ክግን ዝብል ሓባራዊ ምርድዳእ ምብጻሕ፡ ናብ ዘይ-እዋናዊ ግርጭት ከይንኣቱ ዝከላኸል ቅነዕ መርሆ እዩ። ፖሎቲካዊ ሓይልታት፡ ኣብ ገምጋም ህልው ኩነታት፣ ዕላማን መልክዕ ውደባን ዘለና ፍልልይ ከም ዘለዎ ኮይኑ፡ ክንቃለስ ዘገደደና ቀንዲ ረጅሑ፡ ፖሎቲካዊ ስልጣን ንበይኑ ብሒቱ ዘሎ ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ እዩ። ስለዝኾነ ድማ፡ ቀዳማይ ናይ ሓባር ጸላኢ ዘለና ኤርትራውያን ኣሕዋትን ኣሓትን ተቃለስቲ ምኅኑ ዘካትዕ ኣይኮነን። ዕምቆት ፖሎቲካውን ውደባውን ፍልልያትና ዘይሰገር ኮይኑ፡ ኣንጻር ፋሽስታዊ ስርዓት ህግደፍ ዘቐነዕ ቃልስና ከነወሃህድ ዝጠቐመና ቅነዕ መርሆ ዝተኸተለ ዝምድና፡ ኣብ ሰላማዊ ሓባራዊ ናብራ ዘትከለ ፖሎቲካዊ ዝምድና እዩ። እዚ ዝምድናዚ፡ ህዝብን ሃገርን ብህጹጽ ንምድሓን ኣብ ነካይዶ ቃልሲ፡ ህዝብታትና ንጹር መንነት ፖሎቲካዊ ሓይልታቶም ኣለልዮም፡ ኣብ ጎድኒ ውድባቶም ብእምነትን ብጸንዓትን ክሰለፉ፡ ኣብ መስርሕ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ድማ፡ ንቐሕን ሰፊሕን ተሳትፎኦም ከረጋግጹ ዘብቀዎምዩ።

ስለዝኾነውን ህዝብን ሃገርን ብቐዳምነት ካብ ሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ንምድሓን ይኹን፡ ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ህግደፍ እንኣትዎ መሰጋገሪ መድረኽ፡ ሰላማውን ዲሞክራሲያውን ኮይኑ ክዘዘም፡ ንቐሕን ሰፊሕን ተሳትፎ ህዝብታትና ዝሰሕቡ መትከላውን ኣብ ቅነዕ ራእይ ዝተመሰረተ ናይ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ዝምድና ምክታል ኣማራጺ ዘይብሉ ህጹጽ እዋናዊ ሕቶዩ ኢልና ንኣምን። እዚ ቅነዕ መርሆዚ ድማ፡ መሰረታዊ ናይ ኣረኣእያ ለውጢ ኣብቲ ንልዕሊ 10 ዓመታት ዝተኸተልናዮ ካብ ቅልውላው ናብ ዝኸፍኦ ቅልውላው እናሸመመና ዝመጸ፡ ናይ ፖሎቲካዊ ሓይልታትና ዘይመትከላውን፡ ኣብ ቅነዕ ራእይ ዘይተመሰረተ ናይ ቃልሲ ዝምድናታትና እዩ ንብል።

ንሕሉፍ ተሞኩሮ ዝምድናታት ፖሎቲካዊ ሓይልታትና ምስ እንፍትሽ፡ ኣብ ሕድሕዶም ብፖሎቲካዊ ቻርተር፣ ውድባዊ ቅዋምን መልክዕ ኣወዳድባን ዘይደላለዩ ሓይልታት ዝሓቕፈ ምንባሩን ምህላዉን ዘይከሓድ ሓቂ እዩ። ጉዕዞ ዝምድናታትና ምስ እንድህስሱ፡ እንተዓባዩ ኣብ ሞንጎ ፖሎቲካዊ ሓይልታትና ብደገ ዝረኣ በሊሕ ግርጭታት ካብ ምክልኻል ሓሊፉ፡ ናይ ለውጢ መሳርሒ ኮይኑ ዘገልገለሉ እዋን ከምዘየለ ሕሉፍን-ህሉውን ተሞኩሮና ምስክር እዩ።

ምሕዝታትና፡ ኣብ ዲሞክራሲያዊ ቃልስና ዘመዝገቡዎ ለውጢ ዘይምህላዉ ዘካትዕኳ እንተዘይኮነ፡ ከም ንቡር እናተወሰዱን እናተለመዱን ብምምጽኦም፡ ንመሰረታዊ ምትዕርራይ ዝደፍኡ ሓደሽቲ ኣረኣእያታት ክቕልቀሉ እንከሎ፡ ተቐባልነት ከይረኽቡ፡ ዘበርግጉ ትርጉማት ክወሃቡም ጸኒሑን ኣሎን። ሕሉፍ ሓሊፉ፡ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ክግዝኡሎም ዝግባእ መትከላዊ መርሆታት ብግቡእ ዝርድኡ መራሕቲ ውድባት ከይተረፉ፡ ዘቃልሑዎ ኣውያት እንክትሰምዕ፡ “ናብራ እንተተባሂሉ መቓብርውን ይመውቕዩ” ዝብል ምስላ ክትዝክር ይገብር እዩ።

ውድብና ሰደግኤ፡ ሕሉፍ ዝምድናታት ሓይልታት ተቃውሞ፡ ማእከሉ ጊዜያዊ ረብሓኻምበር፡ ኣብ ቅነዕ መትከላዊ መርሆታት ዝተሰረተ ኣይነበረን፤ ኣይኮነንውን ኢሉ ብጸንዓት ይኣምን። ስለዝኾነ ድማ፡ ከም ፖሎቲካዊ ሓይልታት፡ ኣብ ሓባራዊ ዕላማታትና ዘተኣማምን ዝምድና ፈጠርና፡ ህዝብን ሃገርን ኣብ ምድሓን፡ ንጡፍን ንቐሕን ተሳትፎ ህዝብታትና ክንስሕቡ ብቐነዕ መርሆ ዝተመርሐ ናይ ቃልሲ ምሕዝነት ክንምስርት የድልየና። ሰፊሕ ሃገራዊ ጽላል ፖሎቲካዊ ውድባትና፣ ሲቪክ ማሕበራት ህዝብን ዝኾነ “ሃገራዊ ባይቶ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ” ህዝብን ሃገርን ኣብ ምድሓን ኣወንታዊ ተራ ዝህልዎ፡ ፖሎቲካዊ ሓይልታት ኤርትራ ናይ ቃልሲ ምሕዝነቶም ኣብ ቅነዓት መትከላዊ መርሆታት ዝተመሰረተ ምስ ዝኸውን ጥራሕዮ። ስለዝኾነውን፡ ውድብና ሰደግኤ፡ ኣብ 6ይ-ውድባዊ ጉባኤኡ ዝሓንጸጸም ናይ ምሕዝነትን ሓድነትን ቅነዓት ፖሎቲካዊ ውሳኔታቱ ንምዕዋት ከይተሓለለ ክቃለስ እዩ።

**ተራ ደቂ-ኣንስትዮ  
ኣብ ምርግጋጽ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ**

ደቂ ኣንስትዮ ኤርትራ ምእንቲ ሃገራዊ ናጽነት ኣብ ዝተኻየደ ቃልሲ እጃመን ኣብቲ ጉዕዞ ዓቢ ምንባሩ ከላትና ንዝክር ናይ ቀረባ ተሞኩሮዮ። ኣብ ዝነበሩ በዳህቲ እዋናት ንኣንቲ ካልኣትውን ትኹን ንድሕሪት ከይበላ፡ ተፈጥሮኣዊ ብድሆታት ተጻዊረን ንሕብረተ-ሰብኣዊ ድሕረታት ሰጊረን ንድርብ ወጽዖ ብድርብ ቃልሲ ክፈትሓን፡ እቲ ብዓመጽቲ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ዝወርድ ዝነበረ ሓሳራ-መክራ መፍትሒኡ ቃልስን ቃልስን ምኅኑ ኣሚንን ግንባረን ንዓረር ክህባ ሲጋእ-መጋእ ይብላ ኣይነበራን። ኣብቲ ወርቃዊ ታሪኽ ድማ ሽመን ኩሉ ግዜ ንቕድሚት መጸኡ ክላዓል ግድን ኮይኑዮ። ነቲ ዘይሰገር

ታሪካዊ አበርክቶ ደቂ-አንስትዮ ኤርትራ፡ ብቀሊሉ አብ ሓንቲ ሕጥቡ-ጹሑፍ ምግላጽ ምፍታን ብርግጽ ከቢድዮ። ስለዚ ድማ ንመነገሲ ዝኸውን ነቲ ዘይሰገር ጥሙር መግለጺታት ካብ ማህደር ተጋድሎ ታሪኽን ብምዝኸኸር፡ ናብቲ ንሎሚ ከነተኩረሊ ዝደለና ሃዕባ ክንሰግር።

አብ ቅድመ-ግንባር ንጸላኢ የርዕዳ፤ ብድሕሪት አብ ደጀን፡ ንሰውራ ይሕብሕባ፤ አብ ከተማ ንማሓውራት ጸጥታ ጸላኢ ሰይረን ሓበሬታ ንሰውረኡን ይምግባ፤ ብዕጥቅን ስንቅን ጉዕዞ ነጻነት ከይ ስሑ ማእረረን ይዕንግላ። እዚ ጥራሕ አይኮነን፤ አሸባሽብ አብ ኢድ ጸላኢ እኳ እንተወደቐ ንመስዋእቲ ድልዎት፡ ብሃዕባ ቀጻሊ ሂወተን ክሓሰባ ግዜ ይህባ አይነበራን፤ እንታይ ድኣ ነቲ ገልታዕታዕ ናብራ ቃልሲ መሪጸን ቅድሚ ኹሉን ልዕሊ ኹሉን ምርግጋጽ ሃገራዊ ናጽነትን ሓርነትን ህዝቢ ኤርትራን ሰሪዐን ነቲ አደራዕ ይሸከማን ኩነታት እንተፈቐሉለን ድማ ነብሱ-ቅትለት ይፍጽማበር ብኣኣን ናብ ጸላኢ ትበጽሕ ሓበሬታ ኮቶ አይትህሉን። እተን አብ ደገ ዝበራራውን ካብተን አብ ሜዳ ዝነበራ ብዘይንእስ ሕሉብን ንጹፊን ነቲ ሰውራ የወፍያ። ኩሉ ንሃገራዊ ናጽነት ተገልግል ድኣ ትኹንንበር ክብረን አየገድሰንን፤ ብዙሓት ድማ ብዘይ ናብራን ውላድን ምትራፊን ዘይሃስስ ታሪኽንዮ።

ብርግጽ ከምቲ ኩላትና ንፈልጦ፡ ደቂ አንስትዮ ኤርትራ ሰፍ ዘይብል መስዋእትን ስንክልናን ዝኸፈላሉ፡ ቃልሲን ተጠለሙ ንውሑዳት ጉጅለታት መዐንደሪ ኮይኑዮ። ዝነበረን ባህጊ በርዒኑ፡ ብዘይ ዓስቢ ተሪፈንዮን። እታ ክትኮነለን ዝተመነያኣ ኤርትራ ዘይ ከም ትጽቢተን ኮይናያ። ቅያን ጅግንነትን ደቂ-አንስትዮ ኤርትራ፡ በታ ብስመን እትሸቅጥ ብታሪኽን እተመንዝር ላቁባ ፋሽስታዊ ስርዓት ዝኾነት ሃማደኤን ርእሱ-ፋሽስቲ ኢሳያሲን መመላኸቲ ካብ ምኻን አይሓለፈን። እቲ ዝተመነየኣ ሓርነት ህዝቢ ኤርትራ ክረጋገጽ አይካኣለን ጥራይ ዘይኮነ፡ ካብ ግዜ ብዕዳዊ መግዛእቲ ዝነበረ ራዕድን ሽብርን ብዕጽፍታት ዓብዮ ኤርትራ ሃገርና ሲኦል ናይ ዜጋታታ ክትከውን ብዓየንን ተዓዘበን። ደቀን አደዳ ዘይፍትሓዊ አዋጅ ሃገራዊ አገልግሎት ኮይኖም፤ ጎራዙ መዐንደሪ ዘይሓላፍነታውያን ጀነራላት ይኾና፤ ንሰን ብጽሙዋ ሕልምልም ክበላ፡ ዳር ትርኢት ክጸውራ ግድን ኮይኑ። ዋሓዚ ዘይጽህይ ስደት አጉባዝ ኤርትራ፡ እተን ዓብይቲ ብዘይ ጠዋሪ እተን መርዑት ብዘይ አሚንን፡ እተን ጎራዙ ድማ ተስፈኣን ጸሊሚትን ሃጽ ኢለን ክወጸን መጻውቲ በደዊንን ራሻይዳን ይኾና አለዎ። ክንደይ ኢልና አብ ልዕሊአን ዘሎ አባሳ ክንትንትን።

እንተኾነ ግን ክሳብ መዓስ? ዝብል ሕቶ ከየልዓልና ክንሓልፍ አይንኸእልን። ምክንያቱ ኣብዚ ሎሚ እዎን፡ ህዝቢ ኤርትራ ከም ህዝቢ ኣብ ምቕጻልን ዘይምቕጻልን ሓደጋ ኣንጸላሊዩሉ ዘሎ እዎን፡ እጃም እተን ዋዕሮታት አብይ ኣሎ? ዝተመንጠለ ሓርነተን ንምምላስ ከመይ ወፊረን? ዋሳስ እቲ ብዘይ ጸማ ዝተረፈ ዓውተን፤ ዝተመንጠለ እጃመን፤ ዝሃሰሰ ክብረን፡ ተስፋ አቁሪጹውን ሪዒመን ህግመን አጥፊኣን? አብይ እባ አለዎ? እወ! እተን ብሰማይ ሓዊ፡ ብመሬት ባሩድ ኣብ ዝባንን ዘጽሓዩ ድርብ ሓላፍነት ዝዓማ፡ አሸንካይዶ ንሕና ብጸተን ቅየኣን ብቀረባ ዘስተማቐርናዮ፡ እቶም ብዝና ጥራይ ዝፈልጥዎን፤ ጅግንነተን ዘስደመዎም፡ ናብይ አበላ? ክንብል ግድንዮ። ሓቁዮ፡ ተስፈኣን እዚ አይነበረን። ከም ኩሉ ዜጋ ተጠለመንዮን። እንተኾነ ግን ኣላሽ ምባል አይናተንንዮ። ሪዒምካ ኢድካን እግርካን ኣጣሚርካ ጸግዕኻ ምሓዝ መግለጺአን አይኮነን። እዎ ድኣ፡ እተን ድሎ ከይትዕሎ፡ ጽናዕ ከይትምናዕ ጭርሓኸን ድምጻን አብይ አበለ?

ብርግጽ እዚ ኢልና ክንሓትት እንከለና፡ አንጻር ስርዓት ህግደፍ ኣብ ዝካየድ ቃልሲን ተራ ደቂ አንስትዮ ኣብ ምንዳይ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ፡ አሰር ናይ ደቂ አንስትዮ የሎን ንምባል ከምዘይኮነ ከስምረሉ ንደሊ። እንተኾነ ግን፡ ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ከምቲ ዝድለ የሎን። ስለዚ ድማ ኢና፡ ነተን ሕድሪ ጀጋኑ ሰማእታት ጸይረን ካብ ሜዳ ናብ ናጽነት ዝተጸንበራ ይኹና እተን ሓደራ ናይ ዓብይቲ የሕዋተን ኣብ ዝባንን ዘሎ ጎራዙ፡ ኣብዚ ዝካየድ ዘሎ ደሞክራሲያዊ ቃልሲ ንምንታይ ከም ናይ ትማሊ አይኮናን? ንምባል ዝኣክልዮ።

እዚ ጉዳይዚ፡ ዋላኳ መልሲ ንምቕማጥ ሰፊሕ መጽናዕቲ ዘድልዮ እንተኾነ፡ ግምታት ንምቕማጥ ግን ዕጽው አይኮነን። ዝተፈላለዩ ሰባትውን ዝመስሎም ሪዒኢቶ የቐምጡዮም። ገሊኦም “እቲ ናይ ትማሊ አንጻር ባዕዳዊ መግዛእቲ ዝተኸየደ ቃልሲ ብዝኣመንኦም ስለ ዝተጠለማ ንጽባሕ ውሕስነት ሲኢን?” ክብሉ ይገልጽዎ። ገሊኦም ድማ “ዋላኳ ድሕሪ ናጽነት ዘሕልፍኦ ዘለዎ መሪር ይኹን፡ አንጻር ስርዓት ህግደፍ ኣብ ምቕላስ ዘለዎ ውድባት ኣብ ነንሕድሕደን ብዝገብርኦ ቅሩቕሽ ዝኣምንኦ ኣያ ክረኸባ አይነበረንን፤ ስለዚ ድማ ስደት እቲ ዝላዕለ ምርጫ ገይረን ናብ ፈቐድኡ ፋሕ ጭንግራሕ ይብላ ስለ ዘለዋየን” ክብሉ ግምታቶም የቐምጡዮም። እዚ ግምጋምዚ ዋላኳ ወድዓውን በዓል-ቤታውን መንቀሊታት እንተለዎ፡ ብቃልሲ ክሰገር ዘለዎ ሕጽረታት ምስ ምኻኑ፡ ካብ ቃልሲ ክተቡኩር ዝገብር አይኮነን። ምክንያቱ ክሳብ ምዓስ? ዝብል ሕቶ ክንምልሶ ግድን ብምኻኑ።

እወ! ክሳብ መዓስ? ህጹጽ ምላሽ ዝደሊ ሕቶ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ፡ ብሰንኪ ዘይሓላፍነታውያን መራሕቲ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ሓደጋ ወዲቐሙሉ ዘሎዎ እዎን፡ ሓሳባት ከነወራርድ ዝገብር ባይታ ኣሎ ድዩ? ተሳትፎ ፍርቂ ክፋል ሕብረተ-ሰብ ዝኾነ ኣካል ዝበኸረሉ እዎን፡ እቲ ትማሊ ኣብ ነጻነታዊ ተጋድሎ ቅያ ዘመዝገበ፡ ዕቕር ዓቕምታተንን ተወፋይነትን ደቂ-አንስትዮ ኣብ ዝሰሓወሉ መድረኽ ቃልሲ፡ ብሩህ መጻኢ ህዝብን ሃገርን ዘውሕስ ሓይሊ ምፍጣር ይከእል ድዩ? ዋሕስ ህዝብን ሃገርን ዝኾነ

ሓይሊ አብ ምፍጣር ብዘይ ንጡፍ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ዝሕሰብ ኣይኮነን። ስለዚ ካብ ካልኣት ፍታሕ ንምንዳይ ፍጹም ምኽንያታዊ ኣይኮነን። ነዚ ዝኸውን ዘገላብጥ ግዜውን የሎን። ብርግጽ ቀልቢ-ልብና ዝመልእ ኣማራጺ እንተተሳእነ፣ መበገስን መንጦርን ዝኸውን ሓይሊ አብ ምርካብ አብ ህልው መድረኽ ቃልሲ ዘሎ ዕድል ዕጽው ኣይኮነን።

ከም እምነት ሰውራዊ ደሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራ /ሰደግኤ/ ነዚ አብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ኣንጻላልዩ ዘሎ ናይ ብርሰትን ምብትታንን ሓደጋ አብ ምዕጻፍ፣ ኪኒኡ ከኣ ዘተኣማምን ውሕስነት አብ ምርግጋጽ ተራን ብጽሒትን ደቂ-ኣንስትዮ ኤርትራ መተካእታ የብሉን። ውድብና፣ “ሕቶ ደቂ-ኣንስትዮ ሕቶ ናይ ደሞክራሲያዊ መትከልን ሕብረተ-ሰብአዊ ጠለባትን እዩ” ካብ ዝብል ጽኑዕ ዕምነቱ ብምብጋስ፣ ደቂ-ኣንስትዮ ኤርትራ ንምዕርነታውን ፍትሓውን ተሳትፎኡን ዘካይድኦ ቃልሲ፣ ብናይ ባዕለን ንቕሕን ሰፊሕን ተሳትፎ ንምርግጋጽ አብ ዝገብርኦ ተጋድሎ ዝከኣሎ ኩሉ ክገብር ቅሩብ ምህላዉ በዚ ኣጋጣሚዚ ከረጋግጽ ይደሊ።

ቐጥቶ መስመርን ልዩ ልዩ ኣገልግሎት ኣለዎም።  
ዘለዎም መደብ ስርዓት ኣለዎም።